

TÜRKİYE'DEKİ İLAHIYAT FAKÜLTELERİNDE ARAPÇA ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞILAN PROBLEMLER VE ÇÖZÜM YOLLARI

Mehmet SOYSALDI (*)

Özet: *Bu çalışma, Arapça öğretim elamanı ve öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak, Türkiye'de İlahiyat Fakülteleri öğretim programları arasında yer alan Arapça dersinin öğretiminde karşılaşılan problemleri tespit etmek amacıyla yapılan tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Çalışmanın evrenini, 2008-2009 akademik yılı güz yarıyılında Türkiye'deki yirmi iki İlahiyat Fakültesinde görev yapan Arapça öğretim elamanları ve bu fakültelerde öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır.*

Çalışma sonucunda, Arapça ders kredilerinin yetersiz ve bu derslerin gramer ağırlıklı yapıldığı, öğrencilerin Arapçayı zor bir dil olarak tanımladıkları, okutulan veya takip edilen ders kitapları konusunda fakülteler arasında birliğin bulunmadığı, öğrencilerin Arapça diline ilgisiz olduğu vb. sorunlar tespit edilmiştir. Dolayısıyla bu fakültelerde uygulanan Arapça programı yeniden gözden geçirilmelidir. Gelişmiş ülkelerde dil öğretiminde esas alınan, dinleme-anlama, konuşma, okuma ve yazma metoduyla, bu alanda kabul edilmiş en uygun zaman dilimi içerisinde ve gerekli ders saati kredisıyla Arapça öğretimi gerçekleştirilmelidir.

Anahtar Kelimeler: *Arapça öğretimi, Arapça kullanımı, Arapça öğretim sorunları.*

The Problems In Teaching Arabic In Faculties of Theology In Turkey And Solution Ways For Them

Abstract: *This is a study in view of Arabic lecturers and students in Arabic lessons to determine the problems in teaching Arabic in Faculties of Theology. The study contains 2008-2009 fall season among 22 faculties of Theology in Turkey and among lecturers and students.*

According to the study we determined that the teaching hours were in sufficient, the courses were held largely about grammar, student regarded Arabic very difficult, there was no unity among faculties and students didn't give importance to the Arabic classes. Because of this it is important to go over the Arabic lessons again. Listening, comprehension, speaking, reading and writing must be paid attention in Arabic lessons as it is applied in developed countries.

Key Words: *Teaching Arabic, using Arabic, problems in teaching Arabic.*

(*) Prof.Dr., Fırat Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Öğretim Üyesi.
(e-posta: msoysaldi@hotmail.com)

Giriş

Bilindiği gibi Arapça, geniş bir coğrafi alana yayılmış yaklaşık iki yüz milyon insanın konuştuğu bir dildir. Arapça stratejik yönünün yanında, dini, tarihi, kültürel, ekonomik, siyasi, fikri, edebi, musiki ve askeri yönden de büyük bir önem taşımaktadır. İslamda din dili Arapçadır. Yani İslam, dil olarak Arapçayı seçmiş ve onu ibadet dili yapmıştır. Çünkü Kur'an ve hadislerle tanışma ve buluşma yolu ancak Arapça ile mümkündür. Arapça, İslam kültürünü takdim eden bir kap hükmündedir. (en-Naka, 1997) Onun için Batıda İslam dinine giren Batılı Müslümanlar, ilk iş olarak Arapçayı öğrenmektedirler. Bunun sebebi dini ana kaynağından Kur'an ve Sünnetten öğrenmek istemeleridir.

Türkiye'de yüksek din eğitiminin 1 Eylül 1900'da kurulan Darulfünun'da başladığı kabul edilir. 11 Ekim 1919 yılında Mebusan Meclisi'nden çıkan bir kanunla Darulfünun'un dini ilimler bölümü kaldırılmıştır. (Kostaş, 1999) 1924 yılında Tevhid-i Tedrisat Kanunu'nun 4.maddesine istinaden Darulfünun'a bağlı bir ilahiyat fakültesi kurulmuş (Er, 1993; Bostancı, 2005), 31 Mayıs 1933 tarihine kadar varlığını devam ettiren bu fakülte, o tarihte Darulfünun'un İstanbul Üniversitesine dönüştürülmesiyle kadro dışı bırakılarak kapatılmıştır. Onun yerine Edebiyat Fakültesi'nin bünyesinde kurulan İslami İlimler Enstitüsü de 1936 yılında faaliyetine son vermiştir. 21 Kasım 1949 tarihinde Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi öğrenime başlamıştır. (Kostaş, 1999; Cebeci, 1999; Bostancı, 2005) Arapçanın Farsça ve Batı dilleri gibi yardımcı bir ders olarak okutulması kararlaştırılmıştır. (Kostaş, 1999)

Daha sonra meydana gelen gelişmeler neticesinde, 19 Kasım 1959 tarihinde öğrenime başlayan İstanbul Yüksek İslam Enstitüsü'nden itibaren yirmi yıl içerisinde Türkiye'de her biri değişik şehirlerde olmak üzere toplam sekiz Yüksek İslam Enstitüsü açılmıştır. Ayrıca 1971-1972 öğretim yılında Ankara Üniversitesi'ne bağlı olarak İslami İlimler Fakültesi faaliyete geçmiştir. Yüksek İslam Enstitülerinde uygulanan haftalık 36 saatlik yoğun program içerisinde Arapça dersleri önemli bir yer tutmaktaydı. 6 Kasım 1982 tarihinde çıkan kanun ile o zaman mevcut olan İslami İlimler Enstitüleri, İlahiyat Fakültelerine dönüştürülmüştür. Daha sonra çeşitli üniversitelere bağlı olarak yeni İlahiyat Fakülteleri açılmıştır. (Cebeci, 1999; Bostancı, 2005)

Günümüzde Türkiye'de çeşitli üniversitelerde resmî olarak açılmış 26 İlahiyat Fakültesi vardır. Bu fakültelerden yeni açılmış olan Şırnak, Iğdır ve Gümüşhane İlahiyat Fakülteleridir. Diğer 23 fakülte ise farklı sayılarda öğrenci almaktadır. Bu fakültelerde İslami ilimler ağırlıklı olmak üzere çeşitli din ilimleri okutulmaktadır. Öğretim süresi dört yıl olan bu fakültelerde İslami ilimler yanında Arapça da okutulmaktadır.

İlahiyat Fakültelerinde Yüksek Öğretim Kurulu'nun 11.07.1997 tarihinde yaptığı düzenlemeden önce bir yıllık Arapça hazırlık sınıfı bulunmaktaydı. Bu hazırlık sınıfında haftada 20 saat Arapça, 5 saat Kur'an ve 2 saat ta İslam Dini Esasları dersi okutulmaktaydı. 1997 yılında YÖK tarafından alınan kararla İlahiyat Fakültelerindeki Arapça hazırlık sınıfı kaldırılarak biri, "İlahiyat Lisans Programı" ve diğeri de "İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği" olmak üzere iki ayrı program getirilmiştir. 2006 yılında YÖK tarafından alınan bir kararla 8 İlahiyat Fakültesine bağlı

olarak yürütülen “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği” bölümü Eğitim Fakültelerine bağlanmıştır. Son yıllarda bazı üniversitelerde Eğitim Fakültelerine bağlı olarak “İlköğretim Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Öğretmenliği” bölümü açılmaktadır. (Soysaldı, 2008)

1997 yılında yapılan düzenleme sonucu hazırlık sınıflarının kaldırılmasıyla birlikte İlahiyat Fakültelerinde lisans programında okutulan Arapça derslerinin sayısında önemli oranda bir azalma meydana gelmiştir. (Soysaldı, 2008) 2009-2010 eğitim öğretim yılından itibaren bazı İlahiyat Fakültelerinde hazırlık sınıfı tekrar konulmuş, diğer İlahiyat Fakültelerinde ise 2010-2011 eğitim öğretim yılından itibaren zorunlu Arapça hazırlık sınıfları konmaya başlanacaktır.

Günümüzde Türkiye’de Arapça dilinin öğretildiği en yüksek eğitim kurumu İlahiyat Fakültesidir. Ancak bu konuda çeşitli sıkıntıların var olduğu bir gerçektir. Söz konusu nedenle bu çalışmada, ülkemiz İlahiyat Fakültelerinde Arapça öğretimi ile ilgili sorunlar ele alınmıştır.

Bu çalışma ile Arapça öğretimine ve bu dersle ilgili daha etkili öğretim programı geliştirilmesine dikkat çekileceği, Arapça ders kitaplarında eksiklerin giderilmesine katkı sağlayacağı, Arapça öğretimine uygun öğretim yöntem ve tekniklerini belirlemek ve bu dersin daha verimli işlenmesi için gerekli önlemlerin alınmasına yardımcı olacağı düşünülmektedir.

Problem Durumu

Eğitimde kalitenin artırılması, eğitim kurumları ve eğitimcilerin en önemli amaçlarından birini oluşturur. Örgün ve yaygın eğitim kurumlarında tüm eğitim faaliyetleri önceden hazırlanan bir program çerçevesinde yürütülür. Okullarda öğrencilere verilen eğitim sonucunda varılmak istenen hedef, eğitim programlarında yer alır. Eğitimin kalitesi büyük ölçüde uygulanan programa bağlıdır. Uygulanan programlar ne kadar iyi hazırlanırsa hazırlansın günün gerekli şartları, değişme ve yenilikler nedeniyle bu programlar sürekli geliştirilmeye açıktır. Ülkemizde Arapça öğretimi ilk ve orta öğretimde İmam-Hatip Liselerinde; yüksek öğretimde İlahiyat Fakülteleri, Arap Dili ve Edebiyatı bölümleri ile Arapça Öğretmenliği bölümlerinde; yaygın eğitim kurumlarında ise Halk Eğitim Merkezleri ve özel derhanelerde yapılmaktadır.

İlahiyat Fakültelerinde temel İslami ilimlerin öğretilmesi için, Arapça dersi bir anlamda anahtar konumundadır. Çünkü İslam dininin birinci kaynağı olan Kur’an ve ikinci kaynağı olan Hadis başta olmak üzere dinî kaynaklar Arapçadır. Bu nedenle Arapça ile ilgili meslekî metinleri okuyup anlayabilmek için bu dili iyi bir seviyede öğrenmek gerekmektedir. Bunun için Arapça öğreten eğitim kurumlarındaki hazırlık sınıfları büyük öneme sahiptir. Bu önem fark edildiği için 2010-2011 eğitim öğretim yılından itibaren bütün İlahiyat Fakültelerinde zorunlu olarak Arapça hazırlık sınıfı

konmaya başlanmaktadır. Bu fakültelerde öğrencilere hazırlık sınıfında haftada 24 saat, sadece 2.sınıfta ise, haftada 2 saat Arapça dersi okutulmaktadır.¹

İlahiyat Fakültelerinde pedagojik formasyon derslerinin verilmemesi sebebiyle mezun olan öğrenciler Milli Eğitim kurumlarında öğretmen olarak görev alamamaktadırlar.² Bu sebeple özellikle son yıllarda bu fakültelerden mezun olan öğrenciler, Diyanet İşleri Başkanlığına bağlı olarak; din görevlisi, Kur'an kursu öğreticisi, vaiz ve müftü gibi görevlerde çalışmaktadırlar. Diyanet İşleri Başkanlığı mezunları direkt bu görevleri başarıyla yürütebilecek seviyede görmediğinden dolayı çeşitli dönemlerde hizmet içi eğitime tabi tutmaktadır. Hatta vaizlik ve müftülük için Başkanlık iki buçuk yıl gibi uzun bir süre adayları eğitime tabi tutmaktadır. Bunun ana sebebi de elbette ki, adayların Arapça başta olmak üzere Temel İslami Bilimlerde yetersiz olmalarıdır.

Nitekim İlahiyat Fakültelerinde, tefsir, hadis, İslam hukuku, kelam, tasavvuf, İslam ve mezhepler tarihi hocaları çeşitli anabilim dalı toplantılarında öğrencilerin Arapça seviyelerinin düşük olmasından şikâyet etmektedirler. Türkiye'de sayısı 26'yı bulmuş olan İlahiyat Fakültelerinin her birinde Arapça öğretiminde farklı metotlar ve farklı Arapça öğretim setleri kullanılmaktadır. Bu konuda fakülteler arasında bir birliktelik söz konusu olmadığı gibi aynı fakülte'deki Arapça öğretim elemanları arasında da bir birliktelik görülmemektedir. Bu durum çağımızdaki dil öğretim yöntem ve teknikleri de dikkate alınarak yeni bir Arapça öğretim metodu geliştirilmesine ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır.

Dolayısıyla buradan yola çıkarak çalışmamızın ana problemini, İlahiyat Fakültelerinde Arapça ders programının nasıl uygulanmakta olduğunun ve uygulamada hangi sorunlarla karşılaşıldığının bilinmemesi oluşturmaktadır. Bu ana probleme bağlı olarak; Arapça öğretiminde temel amacın ne olduğunun, Arapça dersinin amaçlarının gerçekleştirme derecesinin, Arapça öğretim seti olarak hangi kitapların kullanıldığının, Arapça öğretiminde teknolojik imkânlardan (dil laboratuvarı, bilgisayar, internet, projeksiyon mak, vb.) istifade edilme düzeyinin, Arapça dersinde kullanılan yöntemlerin ve iyi bir Arapça eğitimi için İlahiyat Fakültelerinde Arapça hazırlık sınıfında kaliteli bir Arapça eğitiminin verilmesi gerekliliğinin bilinmemesi alt problemler olarak belirlenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın genel amacını, Arapça dersini okutan öğretim elamanları ve bu dersi alan öğrencilerin görüşleri doğrultusunda, Türkiye'de ilahiyat fakülteleri öğretim programları arasında yer alan Arapça dersinin öğretiminde karşılaşılan problemleri

¹ Bu müfredat programı Yüksek Öğretim Kurulu'nun 24.08.2009 tarih ve 4036 sayılı kararı ile zorunlu veya isteğe bağlı Arapça hazırlık sınıfı bulunan İlahiyat Fakültelerinde uygulanacaktır.

² 2010-2011 eğitim öğretim döneminden itibaren bünyesinde Eğitim Fakültesi veya Eğitim Bilimleri Bölümü bulunan üniversitelerdeki İlahiyat Fakültelerinde pedagojik formasyon dersleri dördüncü sınıfta verilmeye başlanacaktır.

ortaya koymak oluşturmaktadır. Bu genel amaç doğrultusunda şu sorulara da cevap aranmıştır.

1. İlahiyat Fakültelerinde Arapça öğretiminde yaşanan sorunlar nelerdir?
2. İlahiyat Fakültelerinde Arapça ders programının uygulanmasında yaşanan sorunlar nelerdir?
3. Arapça öğretiminin yeterlik düzeyi nedir?
4. Arapça kullanım yeterlik düzeyi nedir?
5. Arapça öğretiminde temel amaç nedir?
6. Arapça dersinin amaçları hangi düzeyde gerçekleştirilmektedir?
7. İlahiyat Fakültelerinde Arapça öğretim seti olarak hangi kitaplar kullanılmaktadır?
8. Arapça öğretiminde teknolojik imkânlardan (dil laboratuvarı, bilgisayar, internet, projeksiyon mak, vb.) istifade edilmekte midir?
9. Arapça dersinde kullanılan yöntemler nelerdir?
10. Arapça eğitimi için İlahiyat Fakültelerinde Arapça hazırlık sınıflarında nasıl bir yöntem takip edilmelidir?

Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışma, Arapça öğretim elamanı ve öğrencilerin görüşlerine dayalı olarak, Türkiye'de ilahiyat fakülteleri öğretim programları arasında yer alan Arapça dersinin öğretiminde karşılaşılan problemleri tespit etmek amacıyla yapılan tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Tarama modeli, var olan durumu olduğu gibi yansıtmayı esas almaktadır. (Balcı, 2004; Karasar, 1994) Çalışmanın evrenini, 2008-09 akademik yılı güz yarıyılında Türkiye'deki yirmi iki İlahiyat Fakültesindeki öğretim elamanı ve öğrenciler oluşturmaktadır. Örneklem, evrenden tesadüfi örneklem (random) yöntemiyle seçilmiş doksan üç öğretim elamanı ve altı yüz bir öğrenci oluşturmaktadır. Bu çalışma, ankete katılan Arapça öğretim elemanları ve öğrenciler ile bu kişilerin ankette yer alan önermeler için belirttikleri görüşlerle sınırlıdır.

Çalışmanın verileri araştırmacı tarafından hazırlanan anketle elde edilmiştir. Bu anket form bir dil bilgisi ve üç alan bilgisi olmak üzere toplam dört kişilik bir uzman grubun görüş ve önerileri doğrultusunda şekillendirilerek, ölçme aracının kapsam ve görünüş geçerliği sağlanmaya çalışılmıştır. (Büyüköztürk, 2007), bir testin kapsam ve görünüş geçerliğinin uzman görüşleriyle değerlendirilebileceğini vurgulamaktadır. (Büyüköztürk, 2007) Ölçeğin güvenilirlik çalışması için Cronbach Alpha istatistiksel işlemi yapılmıştır. Arapça öğretim yeterliği ölçeğinin güvenilirlik katsayısı Alfa = 0.771, Bartlett Testi = 1489.355 ve geçerlik katsayısı KMO = 0.865 olarak; Arapça kullanım yeterliği ölçeğinin güvenilirlik katsayısı Alfa = 0.815, Bartlett Testi = 1992.510 ve geçerlik katsayısı KMO = 0.872 olarak elde edilmiştir.

Çalışmanın amacına uygun olarak iki farklı anket geliştirilmiştir. Birinci anket Arapça öğretim elemanlarına yönelik olarak hazırlanmıştır. Bu anket kişisel bilgi, akademik bilgi ve Arapça öğretim sorunları olmak üzere üç bölümden oluşmaktadır. Öğrencilere yönelik olan ikinci anket de kişisel bilgi, Arapça öğretim yeterliliği ve Arapça kullanım yeterliliği olmak üzere toplam üç bölümden oluşmaktadır. Veriler SPSS for Windows paket programıyla analiz edilmiş ve analiz işlemi frekans ve yüzde, aritmetik ortalama, standart sapma ve t testleri kullanılmıştır. Uygulanan testlerin anlamlılık düzeyi .05 olarak kabul edilmiştir.

Araştırmanın Bulguları ve Yorumları

Bu bölümde çalışmanın amaçları doğrultusunda elde edilen bulgular ve bu bulgulara yönelik yapılan yorumlar yer almaktadır.

Katılımcıların Demografik Özellikleri

Çalışmanın bu bölümünde katılımcıların demografik bilgileri yer almaktadır.

Tablo 1. Öğretim Elemanlarının Demografik Özellikleri

DEĞİŞKENLER					
	N	%		N	%
Cinsiyet			Üniversite		
Bayan	7	7.5	Ankara	6	6.5
Erkek	86	92.5	Atatürk	8	8.6
Yaş Dağılımı			Cumhuriyet	5	5.4
21-30	1	1.1	Çanakkale	2	2.2
31-40	25	26.9	Çukurova	4	4.3
41-50	35	37.6	Dicle	4	4.3
51-60	28	30.1	Doğuz Eylül	6	6.5
61 - ...	4	4.3	Erciyes	8	8.6
Medeni Durum			Eskişehir	1	1.1
Evli	91	97.8	Fırat	4	4.3
Bekâr	2	2.2	Harran	4	4.3
Çalıştığı Alan			Hitit	6	6.5
Nahiv	16	17.2	İnönü	1	1.1
Sarf	9	9.7	İstanbul	3	3.2
Metin Çözümü	7	7.5	Ondokuz Mayıs	5	5.4
Mükâleme	2	2.2	Rize	3	3.2
Kitap Hazırlığı	4	4.3	Sakarya	4	4.3
Bilimsel Makale	2	2.2	Selçuk	5	5.4
Hepsi	53	57.0	Süleyman Demirel	4	4.3

Unvan			Uludağ	7	7.5
Profesör	4	4.3	Yüzüncü Yıl	3	3.2
Doçent	16	17.2	Üniversite Kıdemi		
Yrd. Doç.	15	16.1	1-5	14	15.0
Öğretim Gör.	24	25.8	6-10	11	11.8
Okutman	20	21.5	11-15	10	10.8
Arş. Gör.	12	12.9	16-20	41	44.1
Uzman	2	2.2	21- ...	14	15.1
Kıdem			Arapça Dil Seviyesi		
1-5	4	4.3	90-100	34	36.6
6-10	11	11.8	80-89	29	31.2
11-15	45	48.4	70-79	11	11.8
16-20	15	16.1	60-69	12	12.9
21- ...	18	19.4	50-59	7	7.5
Yurt Dışında Bulunma Nedeni			Akademik Amaçla Yurt Dışında Bulunma		
Y.lisans	4	4.3	Evet	42	45.2
Doktora	1	1.1	Hayır	51	54.8
Tez ve Bilimsel Çalışma	13	14.0	Arapça Öğretme Yılı		
Dil Öğrenimi	11	11.8	... -1	2	2.2
Yüksek Lisans ve Doktora	2	2.2	2-5	10	10.8
Post Doktora	1	1.1	6-10	12	12.9
Misafir Öğretim Üyeliği	3	3.2	11-20	41	44.1
Bilimsel Toplantı	3	3.2	21-...	28	30.1
Diğerleri	5	5.4			
Yurt Dışında Bulunmayan	50	53.8			
Genel Toplam			N: 93	%: 100.0	

Tablo 1'de ankete katılan öğretim elemanlarının demografik özellikleri yer almaktadır. Katılımcıların 7'si bayan, 86'sı erkektir. Bunun nedeni İlahiyat Fakültelerinde görev yapan öğretim elemanlarının erkek ağırlıklı olmasıdır. Yaş değişkenine göre katılımcıların ağırlıklı olarak 41-51 yaş aralığında oldukları görülmektedir. Medeni durum olarak katılımcıların çok büyük bir kısmının evli olduğu tespit edilmiştir. Unvan olarak katılımcıların 44'ü öğretim görevlisi ve okutman olup, 35'i ise öğretim üyesidir. Dolayısıyla Arapça öğretim üyesi sayısı azdır.

Öğretim elemanlarından 63 kişinin dil seviyesi 80 ve üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bu durum öğrenciler açısından Arapça öğrenimi, öğretim elemanı açısından

Arapça öğretimi yönünden olumlu bir katkı yapması beklenmektedir. Akademik amaçlı olarak yurt dışında bulunmayan öğretim elemanı sayısı ağırlıkta olup (51 kişi), bulunanların ise özellikle etkili dil öğrenimi ve deneyimi açısından oldukça düşük olduğu gözlenmektedir. Bu durum Arapça öğrenim ve öğretimine beklenen düzeyde bir katkı sağlamayabilir.

Öğretim elemanlarından 69'unun 11 yıldan fazla Arapça öğrettikleri anlaşılmaktadır. Bu sayıda öğretim elemanın uzun zamandan beri Arapça öğretmeleri deneyimlerinin fazla olduğunu, yöntem teknik konusunda kendilerini geliştirmelerine katkı sağlayacak bir süredir. Bu durumun da Arapça öğretimine olumlu etki yapması düşünülmektedir.

Ankete katılan 93 öğretim elemanından 42'si herhangi bir akademik amaçla yurt dışında bulunduğunu 51 öğretim elemanı da akademik bir amaçla yurt dışında hiç bulunmadığını belirtmektedirler. Bu durum Arapça eğitimi açısından değerlendirildiğinde olumsuz bir sonuç olarak kabul edilebilir. Arapça öğretiminin daha seviyeli bir hale getirilmesi için önce bu öğretimi vermekte olan öğretim elemanlarının bilgi ve becerilerini artırıp geliştirilmesi önem arz etmektedir. Bunun için de öğretim elemanlarının bilgi ve becerilerini artırıp geliştirebilmeleri için yurt dışına gönderilme hususunda imkân hazırlanmasının faydalı olacağı kanaatindeyiz.

Tablo 2. Öğrencilerin Demografik Özellikleri

DEĞİŞKENLER					
	N	%		N	%
Cinsiyet			Üniversite		
Erkek	191	31.8	Ankara	45	7.5
Bayan	410	68.2	Atatürk	29	4.8
Yaş Dağılımı			Cumhuriyet	39	6.5
17	21	3.5	Çanakkale	26	4.3
18	49	8.2	Çukurova	25	4.2
19	97	16.1	Dicle	25	4.2
20	110	18.3	Dokuz Eylül	24	4.0
21	109	18.1	Erciyes	39	6.5
22	100	16.6	Eskişehir
23	74	12.3	Fırat	44	7.3
24	41	6.8	Harran	28	4.7
25	Hitit	28	4.7
Medeni Durum			İnönü
Evli	23	3.8	İstanbul	38	6.3
Bekâr	578	96.2	Marmara
			Ondokuz Mayıs	21	3.5
Sınıfı			Rize	39	6.5
1.Sınıf	37	6.2	Sakarya	30	5.0
2.Sınıf	55	9.2	Selçuk	47	7.8

	dersleri devam etmeli midir?												
4	İlahiyat Fakültelerinde tefsir, hadis, kelim, fıkıh ve İslam tarihi gibi derslerde kısmen de olsa Arapça metin okutulmalıdır.	90	96.8	3	3.2								
5	Arapça öğretiminde teknolojik imkânlardan (dil laboratuvarı, bilgisayar, internet, projeksiyon mak, vb.) istifade ediyor musunuz?	61	65.6	32	34.4								
6	Fakültenizde 2008-09 akademik yıl itibariyle Arapça hazırlık sınıfı var mıdır?	9	9.7	84	90.3								
7	İyi bir Arapça eğitimi için bundan sonra İlahiyat Fakültelerinde Arapça hazırlık sınıfı konması gerekli midir?	91	97.8	2	2.2								
8	Arapçayı öğretirken temel amaçlarınız nedir?	9	9.7	41	44.1	11	11.8	32	34.4		
9	Arapçayı öğretirken hangi metotları kullanıyorsunuz?	33	35.5	33	35.5	1	1.1	21	22.6	5	5.4		
10	Arapça öğretim seti olarak hangi kitapları kullanıyorsunuz?	15	16.1	47	50.5	2	2.2	2	2.2	27	29.0
11	Arapça öğretiminde karşılaşılan temel sorunlar nelerdir? Birden fazla ise lütfen rakamla sıralar mısınız.	30	32.3	3	3.2	8	8.6	1	1.1	22	23.7	29	31.2
Genel Toplam						N: 93		%: 100.0					

Anketin birinci sorusunda yer alan “İlahiyat Fakültelerindeki Arapça ders saatleri yeterli midir?” sorusuna, 86 (% 92.5) öğretim elemanı olumsuz görüş bildirmiştir. Elde edilen bulgu fakültelerde okutulan Arapça dersinin ders saati açısından yeterli olmadığını ortaya koymaktadır. Bu bulgu öğrencilerin Arapça dilini dilin uzmanlarından öğrenmeleri açısından olumsuz etki yapabilir. Ulaşılan bulgu aynı zamanda öğretim elemanlarının Arapça dilini öğretmede engelleyici bir faktör olarak görülebilir.

Ankete katılan 84 (% 90.3) öğretim elemanı “İyi bir Arapça eğitimi için İlahiyat Fakültelerinde Arapça hazırlık sınıfı konması gerekli midir?” sorumuza müspet cevap

vermişlerdir. Dolayısıyla öğretim elemanları tarafından İlahiyat Fakültelerinde hazırlık sınıfı konması Arapçanın daha iyi öğretilmesi açısından faydalı olacağı düşünülmektedir. Daha önce de ifade ettiğimiz gibi bazı İlahiyat Fakültelerinde başlatılan Arapça hazırlık sınıfı uygulaması, 2010-2011 eğitim öğretim döneminden itibaren bütün İlahiyat Fakültelerinde zorunlu olarak başlatılacaktır. Bu da Arapça öğretim elemanlarının bu konudaki görüşlerinin isabetli olduğunu ortaya koymaktadır.

“İyi bir seviyede Arapça öğretimi için haftalık Arapça ders kredisi ne kadar olmalıdır?” sorusuna 61 (% 65.6) öğretim elemanı, “hazırlık sınıfında haftada 25 saat, dört yıl boyunca da 2 kredilik ders olmalıdır” şeklinde cevap vermişlerdir. Ayrıca 88 (% 94.6) öğretim elemanı fakülte dört yıl eğitim süresince Arapça dersiniz devam etmesi gerektiğini ifade etmektedir. Öğretim elemanlarından 90 (% 96.8)’ı İlahiyat Fakültelerinde özellikle tefsir, hadis, kelam, fıkıh ve İslam tarihi gibi derslerde kısmen de olsa Arapça metin okutulması gerektiğini ifade etmektedirler. Bu durum Arapçanın öğrenciler tarafından kullanılıp geliştirilmesi açısından fayda sağlayabilir.

Anketimizde yer alan “Arapça öğretiminde teknolojik imkânlardan (dil laboratuvarı, bilgisayar, internet, projeksiyon mak, vb.) istifade ediyor musunuz?” sorusuna 61 (% 65.6) öğretim elemanı evet diye cevap vermiş, 32 (% 34.4) öğretim elemanı da hayır diye cevap vermişlerdir. Dil eğitiminde teknolojik imkânların kullanılması da eğitimin kalitesinin artırılmasında önemli bir faktördür. Dolayısıyla Arapça öğretiminde öğretim elemanlarının teknolojik imkânlardan istifade etmeleri için fakülte idarelerinin gereken hazırlıkları yapmalarının uygun olacağı kanaatindeyiz.

Ankete katılan Arapça öğretim elemanları, İlahiyat fakültelerinde Arapça öğretiminin temel amaçlarını şu şekilde ifade etmişlerdir:

1. Öğrencilerin temel referans kaynaklarına ulaşabilmelerini sağlamak (% 41).
2. Yapılan Arapça konuşmayı dinleyip anlayabilen, pratik konuşabilen, Arapça okuduğunu anlayan ve düşüncelerini yazabilecek düzeyde bir öğrenci yetiştirmek (% 34,4).
3. İhtiyaç duydukları dini bilgileri, başkalarına ihtiyaç duymadan öğrenmelerine imkân sağlamak (% 11.8).
4. Öğrencilerin akademik açıdan başarılı olmalarına olanak sağlamak (% 9.7).

Arapça öğretim elemanları Arapçayı öğretirken şu metotları kullanmaktadırlar:

1. Arapça nahiv ve sarf kaidelerinin ezberletilmesi ve Arapça metinlerde uygulanması (% 35.5).
2. Pratik konuşma ile başlayan ileriki safhalarda kaidelere girilen modern metod (% 35.5).
3. Kaideleri ezberleme, metin okuma ve tercüme etme (% 22.6).
4. Dinleme-konuşma metodu - the Audio Lingual Method (% 5.4).

5. Osmanlı döneminde medreselerde okutulan (emsile, bina ve maksut vb) klasik metot (% 1.1)

Görüldüğü gibi birinci ve ikinci metot ağırlıklı olarak kullanılan metotlardır. Öğretim elemanlarının % 35.5'i birinci metodu, % 35.5'i de ikinci metodu kullanmaktadır. Beşinci metot artık fazla kullanılmamaktadır. Bu metodun artık terk edilmesi uygun olur kanaatindeyiz.

İlahiyat Fakültelerinde Arapça öğretim elemanlarının Arapça öğretirken kullandıkları Arapça öğretim setleri ise fakültelere göre şu şekildedir:

Tablo 4. Okutulan Arapça Öğretim Serileri ve Yardımcı Kitaplar

Üniversite	Okutulan Arapça Öğretim Serileri ve Yardımcı Kitaplar
Ankara	el-Arabiyyetü beyne yedeyke (M.b.Abdurrahman Alu'ş-Şeyh)
Atatürk	el-Arabiyyetü Lin-Naşiin, en-Nahvu'l-Vadih, Sarf-Nahiv Cümlesi, Kasasu'n-Nevbiyyin, Hocaların kendi hazırlamış oldukları Seçme Metinler,
Cumhuriyet	el-Arabiyyetü Lil-hayat, Muinü't-Talib fi'l-Belaga (A.Emin)
Çanakkale	el-Arabiyyetü Lil-hayat, el-Arabiyyetü Lin-Naşiin,
Çukurova	el-Arabiyyetü Lil-hayat, el-Arabiyyetü Lin-Naşiin, Arapça Dilbilgisi (H.Günday, Ş. Şahin), Arapça Cümle Yapısı (T.Deliçay, C.Eren), Arapça Çeviri Klavuzu (M.Yıldız)
Dicle	el-Arabiyyetü Lil-hayat, Arapça Dilbilgisi (İ.Sarmış)
Dokuz Eylül	Durusu'l-Lügati'l-Arabiyye li gayri'n-Natigine biha, (Medine İslam Üniv. Hazırlanan 4 ciltlik set). el-Kitabü'l-Esası fi talimi'l-lugati'l-Arabiyye (1988'de Tunus'da hazırlanan 3 ciltlik set), el-Arabiyyetü Lil-hayat, Adım Adım Arapça (B.Temiz)
Erciyes	el-Arabiyyetü Lil-hayat, el-Arabiyyetü beyne yedeyke, el-Arabiyyetü Lin-Naşiin, Arapça Dilbilgisi Nahiv (H.Günday, Ş. Şahin), Arapça Dilbilgisi Sarf (H.Kılıç)
Eskişehir	el-Arabiyyetü Lin-Naşiin,
Fırat	el-Arabiyyetü Lil-hayat,
Harran	el-Arabiyyetü Lil-hayat, el-Arabiyyetü Lin-Naşiin, Ravdatu'l-Hikemi ve'l-Emsal (Y.Kahyaoğlu)
Hitit	el-Arabiyyetü Lil-hayat, el-Arabiyyetü Lin-Naşiin, Arapça Dilbilgisi (H.Günday, Ş. Şahin), en-Nahvu'l-Vadih, en-Nahvu'l-Vafi (A.Hasan), Anlatımlı Arapça ((Prof.Dr.Tacettin Uzun, Prof.Dr. İ.Hakkı Sezer ve arkadaşları), Sarf-Nahiv-Edatlar (M.Meral Çörtü), İlk ve İleri Dilbilgisi (Y.Uralgiray), Sarf

	Nahiv (M.Talu)
İnönü	el-Arabiyyetü Lil-hayat, el-Minhac (M.Entaki), Katu'n-Neda (İbn Hişam), Şerh İbn Akil.
İstanbul	el-Kavaidü'l-Arabiyyetü'l-Müeyssera, Alfa Yayınlarından Arapça Dilbilgisi, Sarf-Nahiv-Edatlar (M.Meral Çörtü), Kelam yay, Arapça Konuşma.
Ondokuz Mayıs	el-Arabiyyetü Lin-Naşiin, el-Arabiyyetü Lil-hayat,
Rize	el-Arabiyyetü Lin-Naşiin,
Sakarya	el-Arabiyyetü Lil-hayat,
Selçuk	Fakülte Arapça Öğretim Elemanlarının (Prof.Dr.Tacettin Uzun, Prof.Dr. İ.Hakkı Sezer ve arkadaşlarının) hazırlamış olduğu Anlatımlı Arapça, Sarf, Pratik Arapça ve Arapça Metin Kitabı
Süleyman Demirel	el-Arabiyyetü Lil-hayat, Arapçayı Öğreten Kitap (M.Maksutoğlu)
Uludağ	el-Arabiyyetü Lil-hayat, Durusu'l-Lügati'l-Arabiyye li gayri'n-Natigine biha,
Yüzüncü Yıl	el-Arabiyyetü Lil-hayat, el-Arabiyyetü beyne yedeyke,

1. Öğretim elamanlarından (% 50.5)'i *el-Arabiyyetü Lil-hayat* (3 cilt pratik, 3 cilt kavaid, 3 cilt kıraat = toplam 9 ciltlik) seti okutmaktadır.

2. Öğretim elamanlarından (% 29.0)'ı kendi seçtikleri farklı Arapça nahiv ve sarf kitaplarını okutmaktadırlar.

3. Öğretim elamanlarından (% 16.1)'i *el-Arabiyyetü Lin-Naşiin* (Modern Arapça 12 ciltlik) seti okutmaktadır.

4. Öğretim elamanlarından (% 2.2)'si *Durusu'l-Lügati'l-Arabiyye li gayri'n-Natigine biha* (Medine İslam Üniv. Hazırlanan 4 ciltlik) seti okutmaktadır.

5. Öğretim elamanlarından (% 2.2)'si *el-Kitabü'l-Esası fi talimi'l-lugati'l-Arabiyye* (1988'de Tunus'da hazırlanan 3 ciltlik) seti okutmaktadır.

Bu bilgiler ışığında bütün ilahiyat fakültelerinde ortak bir Arapça öğretim seti kullanılmadığını tespit etmiş bulunmaktayız. Hâlbuki 1996 yılında fakülte temsilcilerinin katılımı ile Uludağ Üniversitesi İlahiyat Fakültesinde yapılan Arapça Anabilim Dalı toplantısında Riyad'da hazırlanmış olan "*el-Arabiyyetü Lil-hayat*" (3 cilt pratik, 3 cilt kavaid, 3 cilt kıraat = toplam 9 ciltlik) Arapça öğretim setinin kullanılması tavsiye kararı olarak alınmıştı. (Bostancı, 2005:29) Demek ki bu karara uyulmadığı ve

her fakültede öğretim elemanlarının kendi tercihlerine göre farklı farklı kitaplar okutmakta oldukları anlaşılmaktadır.

Anketimizde yer alan “Arapça öğretiminde karşılaşılan temel sorunlar nelerdir? Birden fazla ise lütfen rakamla sıralar mısınız?” sorusuna ise;

1. Öğretim elamanlarından % 32.3 Arapçaya ayrılan ders saati kredisinin yetersizliğini ileri sürmüştür.

2. Öğretim elamanlarından % 31.2 sınıfların kalabalık olması, seviye grubu oluşturulmadan derslerin verilmesi, Arapça derslerinin kaide (nahiv ve sarf) ağırlıklı yapılması dolayısıyla öğrencilerin kaideye boğulmaları sonucu “öğrencilerin Arapça zor bir dil” diyerek tamamen bu dili öğrenmekten nefret eder bir duruma gelmeleri ve Arapçadan korkmaları, eğitim-öğretimde teknolojik imkânların yetersiz olması, öğretim elemanlarının yetersizliği, İmam-Hatip Liselerindeki Arapça öğretiminin de ciddiyle yeniden gözden geçirilmesi, İlahiyat Fakülteleri için hazırlanmış kapsamlı bir müfredat programının olmayışı ve fakülteler arasında bir birliğin bulunmaması, Arapça branşında yetişmiş öğretim üyesi sayısının azlığı gibi problemleri dile getirmektedirler.

3. Öğretim elamanlarından % 23.7’si, öğrencilerin Arapça diline ilgisiz olduklarını ve yeteri kadar çalışmadıklarını belirtmiştir.

4. Öğretim elamanlarından % 8.6’sı, Türk insanına uygun Arapça öğretim setinin olmadığını ifade etmiştir.

5. Öğretim elamanlarından % 3.2’si ise, öğretim elemanlarının dil becerilerini geliştirecek imkânlarının olmadığını söylemektedirler.

Arapça Öğretiminin Yeterliliği

Bu bölümünde öğrencilerin görüşlerine göre Arapça öğretiminin yeterliliği belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 5. Arapça Öğretim Yeterliliği Anketine Yönelik Aritmetik Ortalama ve Frekanslar

SORULAR	Kesinlikle Katılıyor		Katılıyor		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		X	SS	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%			
	Ö1	İlahiyat Fakültesindeki Arapça eğitiminin niteliği yeterlidir.	24	4.0	91	15.1	52	8.7	277	46.1			157
Ö2	Arapça öğretim elemanları Arapçaya hâkimdir.	105	17.5	276	45.9	111	18.5	90	15.0	19	3.2	3.59	1.03
Ö3	Arapça öğretiminde dinleme becerisine gereken önem verilmektedir.	26	4.3	105	17.5	111	18.5	229	38.1	130	21.6	2.44	1.13

Ö4	Arapça öğretiminde <u>konuşma</u> becerisine gereken önem verilmektedir.	25	4.2	57	9.5	75	12.5	249	41.4	195	32.4	2.11	1.09
Ö5	Arapça öğretiminde <u>okuma</u> becerisine gereken önem verilmektedir.	52	8.7	206	34.3	106	17.6	170	28.3	67	11.1	3.01	1.19
Ö6	Arapça öğretiminde <u>yazma</u> becerisine gereken önem verilmektedir.	37	6.2	173	28.8	103	17.1	204	33.9	84	14.0	2.79	1.17
Ö7	Arapça öğretiminde <u>ağırlıklı</u> olarak gramer bilgisine önem verilmektedir.	181	30.1	302	50.2	46	7.7	48	8.0	24	4.0	3.94	1.02
Ö8	Öğretim elemanları, Arapça öğretiminde görsel materyalleri yeterli derecede kullanmaktadırlar.	25	4.2	82	13.6	64	10.6	205	34.1	225	37.4	2.12	1.17
Ö9	Fakülte Arapça eğitiminde dil laboratuvarından istifade etme imkânımız vardır.	28	4.7	52	8.7	35	5.8	157	26.1	329	54.7	1.82	1.15
Ö10	Arapça eğitiminde kullanılan ders kitaplarının nitelikleri iyidir.	49	8.2	247	41.1	141	23.5	113	18.8	51	8.5	3.21	1.10
Ö11	Arapça öğretimiyle ilgili yardımcı materyaller (kitap, dergi, hikâye vs.) mevcuttur.	40	6.7	167	27.8	76	12.6	197	32.8	121	20.1	2.68	1.25
Ö12	Arapça ders saatleri yeterlidir.	64	10.6	164	27.3	84	14.0	159	26.5	130	21.6	2.78	1.33
Ö13	Fakülte 4 yıl boyunca Arapça dersi devam etmelidir.	292	48.6	166	27.6	65	10.8	48	8.0	30	5.0	4.06	1.16
Ö14	Daha iyi Arapça için hazırlık sınıfı gereklidir.	400	66.6	111	18.5	37	6.2	34	5.7	19	3.2	4.39	1.04

Tablo 5'te Arapça öğretim yeterliliği anketine yönelik aritmetik ortalama ve frekanslar yer almaktadır.

"İlahiyat Fakültesindeki Arapça eğitiminin niteliği yeterlidir." görüşüne katılmıyorum diyen öğrenci sayısı 277, kesinlikle katılmıyorum diyen öğrenci sayısı 157'dir. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 72.2'si fakültelerdeki Arapça öğretimini yeterli bulmamaktadırlar. O halde fakültelerde Arapça öğretiminde uygulanan programlar yeniden değerlendirilip daha iyi hale getirilmesi için gereken çalışmalar fazla zaman geçmeden yapılması gerekir.

"Arapça öğretim elemanları Arapçaya hâkimdir." görüşüne katılıyorum diyen öğrenci sayısı 276, kesinlikle katılıyorum diyen öğrenci sayısı 105'dir. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 63.4'ü Arapça öğretim elemanlarının Arapçaya hâkim olduğu kanaatindedirler. Bu bulguya göre öğrenciler çoğunlukla öğretim elemanlarını Arapçaya hâkimiyet açısından yeterli bulmaktadırlar.

Öğrencilerden % 59.7'si Arapça öğretiminde dinleme becerisine gereken önem verilmediği, % 21.8'i ise verildiği kanaatindedirler. Bu bulgu da fakültelerde Arapça

eğitiminde dinleme becerisine fazla önem verilmediğini göstermektedir. Bunun sebebi de çoğu fakültelerde dil laboratuvarının olmaması olabilir.

Öğrencilerden % 73.8'i Arapça öğretiminde konuşma becerisine gereken önem verilmediğini, % 13.7'si ise verildiğini ifade etmektedir. Öğrencilerin büyük bir çoğunluğu Arapça eğitiminde konuşma becerisine önem verilmediği kanaatinde dirler. Bu bulgu Arapça eğitiminde büyük bir eksikliği bize göstermektedir. Çünkü dil öğretimi sadece okumak ve okuduğunu anlamaktan ibaret değildir. Dil öğretimi dört temel dil becerisini (dinleme anlama, konuşma, okuma ve yazma) geliştirmek üzere yapılmaktadır.

“Arapça öğretiminde okuma becerisine gereken önem verilmektedir.” görüşüne katılıyorum diyen öğrenci sayısı 206, kesinlikle katılıyorum diyen öğrenci sayısı 52'dir. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 43'ü Arapça öğretiminde okuma becerisine gereken önem verildiğini düşünmektedirler. Bu bulgu da Arapça öğretiminde metin okuyup anlama yönüne ağırlık verildiğini göstermektedir.

“Arapça öğretiminde yazma becerisine gereken önem verilmektedir.” önermesine katılmıyorum diyen öğrenci sayısı 204, kesinlikle katılmıyorum diyen öğrenci sayısı 84'tür. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 47.9'u Arapça öğretiminde yazma becerisine gereken önem verilmediğini ifade etmektedirler.

“Arapça öğretiminde ağırlıklı olarak gramer bilgisine önem verilmektedir.” önermesine katılıyorum diyen öğrenci sayısı 302, kesinlikle katılıyorum diyen öğrenci sayısı 181'dir. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 80.3'ü Arapça öğretiminde ağırlıklı olarak gramer bilgisine önem verildiğini ifade etmektedirler. Demek ki İlahiyat fakültelerinde Arapça öğretimi gramer ağırlıklı olarak yapılmaktadır.

“Öğretim elemanları, Arapça öğretiminde görsel materyalleri yeterli derecede kullanmaktadırlar.” önermesine kesinlikle katılmıyorum diyen öğrenci sayısı 225, katılmıyorum diyen öğrenci sayısı 205'tir. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 71.5'i öğretim elemanlarının Arapça öğretiminde görsel materyalleri yeteri kadar kullanmadıklarını ifade etmektedirler. Bu bulguya göre Arapça öğretiminde teknik imkânlardan fazla istifade edilmediği anlaşılmaktadır. Öğretim elemanlarının teknik imkânlardan istifade etmeleri için fakülte idarelerinin gereken hazırlığı yapmaları uygun olur kanaatindeyiz.

“Fakültede Arapça eğitiminde dil laboratuvarından istifade etme imkânımız vardır.” görüşüne kesinlikle katılmıyorum diyen öğrenci sayısı 329, katılmıyorum diyen öğrenci sayısı 157'dir. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 80.8'i Arapça eğitiminde dil laboratuvarından istifade etme imkanlarının olmadığını belirtmektedirler. İlahiyat Fakültelerinde dil laboratuvarının olmaması eğitim açısından bir eksikliktir. Dil laboratuvarının oluşturulması hususunda fakültelerin idarelerinin gereken hazırlıkları yapmalarının uygun olacağı kanaatindeyiz.

“Arapça eğitiminde kullanılan ders kitaplarının nitelikleri iyidir.” görüşüne katılıyorum diyen öğrenci sayısı 247, kesinlikle katılıyorum diyen öğrenci sayısı ise,

49'dur. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 49.3'ü Arapça eğitiminde kullanılan ders kitaplarının niteliğini iyi bulmaktadırlar. Demek ki öğrenciler, Arapça derslerinde okutulan kitapları seviyelerine uygun bulmaktadırlar.

"Arapça öğretimiyle ilgili yardımcı materyaller (kitap, dergi, hikâye vs.) mevcuttur." görüşüne katılmıyorum diyen öğrenci sayısı 197, kesinlikle katılmıyorum diyen öğrenci sayısı ise 121'dir. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 52.9'u Arapça öğretimiyle ilgili yardımcı materyaller (kitap, dergi, hikaye vs.) mevcut olmadığını ifade etmektedirler. Bu durum da Arapça öğretimine olumsuz yönde etki edebilir.

"Arapça ders saatleri yeterlidir." görüşüne öğrencilerin % 37.9'u katılmakta, % 48.1'i ise katılmamaktadır. Bu sonuca göre çoğunluk itibariyle öğrenciler Arapça ders saatini yeterli bulmamaktadırlar. Bu bulgu öğretim elemanlarının ders saatlerini yeterli bulmamaları bulgusuyla örtüşmektedir. Zira öğretim elemanlarının % 92.5'i Arapça ders saatlerini yeterli bulmamaktadırlar. Dolayısıyla Arapça ders saatlerinin yetersiz olduğu anlaşılmaktadır. Arapça programının yeniden gözden geçirilmesi faydalı olur kanaatindeyiz.

"Dört yıl boyunca Arapça dersi devam etmelidir." görüşüne kesinlikle katılıyorum diyen öğrenci sayısı 292, katılıyorum diyen öğrenci sayısı ise 166'dır. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 76.2'si Arapça dersinin dört yıl boyunca devam etmesini istemektedirler. Demek ki Arapça dersi dört yıl boyunca devam etmesi öğrencinin daha iyi yetişmesi açısından önemlidir.

"Daha iyi Arapça için hazırlık sınıfı gereklidir." görüşüne kesinlikle katılıyorum diyen öğrenci sayısı 400, katılıyorum diyen öğrenci sayısı ise 111'dir. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 85.1'i Arapça hazırlık sınıfının gerekli olduğunu düşünmektedirler. Öğretim elemanlarının % 90.3'ü de daha iyi bir Arapça öğretimi için Arapça hazırlık sınıfının konmasının gerekli olduğunu ifade etmektedirler. Bu iki bulgu da İlahiyat Fakültelerinde Arapça hazırlık sınıfının gerekli olduğunu çok açık ve net olarak ortaya koymaktadır. Kaliteli bir Arapça öğrenimi için hazırlık sınıfının önemi anlaşıldığından dolayı artık bütün fakültelerde zorunlu Arapça hazırlık sınıfı uygulamasına geçilmektedir.

Öğrenciler, İlahiyat Fakültesi eğitimi boyunca görmüş oldukları Arapça eğitimine rağmen hala Arapçayı istenilen seviyede öğrenememelerinin sebeplerini şu şekilde sıralamaktadırlar:

1. Öğretimde kullanılan metodun uygun olmaması,
2. Öğrencinin çalışmaması ve Arapçaya ilgisizliği,
3. Okutulan kitapların uygun olmaması,
4. Öğretim elemanlarının yetersizliğidir.

Demografik Değişkenler Açısından Arapça Öğretiminin Yeterliliği

Demografik değişkenler açısından Arapça öğretiminin yeterliliğiyle ilgili görüşler Tablo 6'da yer almaktadır.

Tablo 6. Arapça Öğretim Yeterliliği Anketine Yönelik t Testi Sonuçları

Cinsiyet Değişkenine Göre Görüşlerin t Testi Sonuçları								
	Bayan (N=410; %68.2)		Erkek (N=191; %31.8)		t ve P Değerleri		Levene Testi	
	\bar{y}	SS	\bar{y}	SS	t	P	F	P
2	3.60	.99	3.57	1.13	.31	.751	7.30	.007*
4	2.05	1.06	2.25	1.14	-2.09	.036	4.76	.029*
12	2.87	1.33	2.60	1.32	2.34	.019*	.06	.805
Homojen Dağılım Göstermeyen Maddelere Yönelik Mann-Whitney U Testi Sonuçları								
	Sıra Ortalaması		Sıra Ortalaması		Anlamlılık Düz.		M.W.U.	
2	300.85		301.32		.974		39094.00	
4	291.85		320.64		.045*		35404.00	
Medeni Durum Değişkenine Göre Görüşlerin t Testi Sonuçları								
	Evli (N=23; %3.8)		Bekâr (N=578; %6.2)		t ve P Değerleri		Levene Testi	
	\bar{X}	SS	\bar{X}	SS	t	P	F	P
7	3.78	1.31	3.95	1.01	-.77	.44	4.45	.035*
14	4.91	.28	4.37	1.05	2.44	.01	22.65	.000*
Homojen Dağılım Göstermeyen Maddelere Yönelik Mann-Whitney U Testi Sonuçları								
	Sıra Ortalaması		Sıra Ortalaması		Anlamlılık Düz.		M.W.U.	
7	294.76		301.25		.848		6503.500	
14	379.28		297.88		.008*		4846.500	
Sınıf Değişkenine Göre Görüşlerin t Testi Sonuçları								
	1.-2. Sınıf (N=92; %15.3)		3.-4. Sınıf (N=509; %84.7)		t ve P Değerleri		Levene Testi	
	\bar{y}	SS	\bar{y}	SS	t	P	F	P
1	2.91	1.19	2.12	1.06	6.39	.000	9.86	.002*
2	4.15	.88	3.49	1.03	5.72	.000	11.16	.001*
3	2.85	1.19	2.37	1.11	3.81	.000*	.653	.419
4	2.80	1.25	1.99	1.01	6.82	.000	18.75	.000*
5	3.73	1.11	2.87	1.15	6.60	.000*	3.31	.069
6	3.39	1.20	2.68	1.14	5.41	.000*	.18	.665

TÜRKİYE'DEKİ İLAHİYAT FAKÜLTELERİNDE ARAPÇA
ÖĞRETİMİNDE KARŞILAŞILAN PROBLEMLER VE
ÇÖZÜM YOLLARI

8	2.83	1.32	2.00	1.10	6.46	.000	18.48	.000*
9	2.19	1.40	1.75	1.09	3.37	.001	13.52	.000*
10	3.82	.87	3.10	1.10	5.91	.000	19.22	.000*
11	3.31	1.34	2.56	1.20	5.38	.000	4.11	.043*
12	3.59	1.28	2.64	1.29	6.52	.000*	1.48	.223
Homojen Dağılım Göstermeyen Maddelere Yönelik Mann-Whitney U Testi Sonuçları								
	Sıra Ortalaması		Sıra Ortalaması		Anlamlılık Düz.		M.W.U.	
1	396.22		283.79		.000*		14653.50	
2	394.35		284.13		.000*		14826.00	
4	397.49		283.56		.000*		14537.00	
8	392.61		284.44		.000*		14985.50	
9	344.19		293.19		.000*		19440.50	
10	394.29		284.14		.000*		14831.00	
11	381.64		286.42		.000*		15995.00	
Fakülte Kategorisi Değişkenine Göre Görüşlerin t Testi Sonuçları								
	EIF (N=249; %41.4)		YİF(N=352; %58.6)		t ve P Değerleri		Levene Testi	
	\bar{v}	SS	\bar{v}	SS	t	P	F	P
7	4.06	.87	3.85	1.11	2.48	.013	18.65	.000*
9	2.06	1.22	1.65	1.07	4.42	.000*	3.77	.053
Homojen Dağılım Göstermeyen Maddelere Yönelik Mann-Whitney U Testi Sonuçları								
	Sıra Ortalaması		Sıra Ortalaması		Anlamlılık Düz.		M.W.U.	
7	313.71		292.01		.101		40660.00	
Çalışma Durumu Değişkenine Göre Görüşlerin t Testi Sonuçları								
	Evet (N=80; %13.13)		Hayır (N=521; %86.7)		t ve P Değerleri		Levene Testi	
	\bar{v}	SS	\bar{v}	SS	t	P	F	P
7	3.70	1.18	3.98	.99	-2.30	.02	8.73	.003*
11	2.76	1.12	2.66	1.27	.627	.53	5.33	.021*
12	2.4000	1.31784	2.8484	1.33086	-2.809	.005*	.026	.871
Homojen Dağılım Göstermeyen Maddelere Yönelik Mann-Whitney U Testi Sonuçları								
	Sıra Ortalaması		Sıra Ortalaması		Anlamlılık Düz.		M.W.U.	
7	269.08		305.90		.055		18286.50	
11	315.02		298.85		.422		19718.00	

P<.05*

Cinsiyet değişkenine göre “*Arapça öğretiminde konuşma becerisine gereken önem verilmektedir.*” önermesine kız öğrenciler (Sıra Ortalaması= 291.85), erkek öğrencilere göre (Sıra Ort.= 320.64) daha düşük düzeyde bir görüş bildirmişlerdir. Böyle bir bulgunun elde edilmesinde, kız öğrencilerin pratik konuşmaya daha önem vermeleri etki etmiş olabilir.

Anketin on ikinci maddesine yer alan “*Arapça ders saatleri yeterlidir.*” görüşüne kız öğrenciler ($\bar{x}=2.87$), erkek öğrencilere göre ($\bar{x}=2.60$) daha yüksek düzeyde bir görüş bildirmişlerdir. Bunun nedeni kız öğrencilerin mevcut ders saatlerini daha iyi değerlendirmeleri ve dil öğrenimine daha yatkın olmaları oluşturabilir.

“*Daha iyi Arapça için hazırlık sınıfı gereklidir.*” maddesine evli katılımcılar (Sıra Ort.= 379.28), bekâr katılımcılara göre (Sıra Ort.=297.88) daha yüksek katılmışlardır. Bu bulgunun ortaya çıkmasında evli olanların hayatlarının normal bir seyre girmesi, bekârların ise bir an önce hayata atılma düşüncesinin baskın olması etkili olmuş olabilir.

Sınıf değişkenine göre “*Arapça öğretiminde dinleme becerisine gereken önem verilmektedir.*” önermesine 1. ve 2.sınıf öğrencileri ($\bar{x}=2.85$), 3. ve 4.sınıf öğrencilerine göre ($\bar{x}=2.37$); “*Arapça öğretiminde okuma becerisine gereken önem verilmektedir.*” önermesine de 1. ve 2.sınıf öğrencileri ($\bar{x}=3.73$), 3. ve 4.sınıf öğrencilerine göre ($\bar{x}=2.87$) ve “*Arapça öğretiminde yazma becerisine gereken önem verilmektedir.*” önermesine de yine 1. ve 2.sınıf öğrencileri ($\bar{x}=3.39$), 3. ve 4.sınıf öğrencilerine göre ($\bar{x}=2.68$) daha yüksek düzeyde bir görüş bildirmişlerdir. Bunun nedeni Arapça dersinin 1. ve 2.sınıflarda daha yoğun olması olabilir.

“*Arapça ders saatleri yeterlidir.*” önermesine 1. ve 2.sınıf öğrencileri ($\bar{x}=3.59$), 3. ve 4.sınıf öğrencilerine göre ($\bar{x}=2.64$); “*İlahiyat Fakültesindeki Arapça eğitiminin niteliği yeterlidir.*” önermesine 1. ve 2.sınıf öğrencileri (Sıra Ort.= 396.22), 3. ve 4.sınıf öğrencilerine göre (Sıra Ort.= 283.79) daha yüksek düzeyde bir görüş bildirmişlerdir. Bu bulguların elde edilmesinde Arapça derslerinin 3.sınıfta az olması 4.sınıfta ise hiç olmaması, buna ilaveten 3. ve 4.sınıf öğrencilerinin mezun olduktan sonraki Arapçanın önemini fark etmeye başlamaları etki etmiş olabilir.

“*Arapça öğretim elemanları Arapçaya hâkimdir.*” önermesine 1. ve 2.sınıf öğrencileri (Sıra Ort.= 394.35), 3. ve 4.sınıf öğrencilerine göre (Sıra Ort.= 284.13) daha yüksek düzeyde bir görüş bildirmişlerdir. 3. ve 4.sınıf öğrencileri daha önce öğrenemedikleri Arapça bilgisinin eksikliğine kendilerine bahane üreterek savunma mekanizması oluşturmaktadırlar.

“*Arapça öğretiminde konuşma becerisine gereken önem verilmektedir.*” önermesine 1. ve 2.sınıf öğrencileri (Sıra Ort.= 397.49), 3. ve 4.sınıf öğrencilerine göre (Sıra Ort.= 283.56); “*Öğretim elemanları, Arapça öğretiminde görsel materyalleri yeterli derecede kullanmaktadırlar.*” önermesine 1. ve 2.sınıf öğrencileri (Sıra Ort.= 392.61), 3. ve 4.sınıf öğrencilerine göre (Sıra Ort.= 284.44) daha yüksek düzeyde bir görüş

bildirmişlerdir. Bu bulguların ortaya çıkmasında, Arapça derslerinin 1. ve 2.sınıflarda daha yoğun olması etki etmiş olabilir.

Anketin 9. maddesinde yer alan “*Fakültede Arapça eğitiminde dil laboratuvarından istifade etme imkânımız vardır.*” önermesine 1. ve 2.sınıf öğrencileri (Sıra Ort.= 344.19), 3. ve 4.sınıf öğrencilerine göre (Sıra Ort.= 293.19) daha yüksek düzeyde bir görüş bildirmişlerdir. Bu durum, 3. ve 4.sınıf öğrencilerinin Arapçadan kopmaları ve Arapça ile ilgili eksiklikleri daha iyi görmeleri gibi sebeplerden dolayı olabilir.

“*Arapça eğitiminde kullanılan ders kitaplarının nitelikleri iyidir.*” önermesine 1. ve 2.sınıf öğrencileri (Sıra Ort.= 394.29), 3. ve 4.sınıf öğrencilerine göre (Sıra Ort.= 284.14); “*Arapça öğretimiyle ilgili yardımcı materyaller (kitap, dergi, hikâye vs.) mevcuttur.*” önermesine 1. ve 2.sınıf öğrencileri (Sıra Ort.= 381.64), 3.ve 4.sınıf öğrencilerine göre (Sıra Ort.= 286.42) daha yüksek düzeyde katılmışlardır. Bu bulguların ortaya çıkma nedenini 3. ve 4.sınıf öğrencilerinin Arapçadan kopmaları ve Arapça ile ilgili eksikliklerini daha iyi görmeleri oluşturabilir.

Fakülte türü değişkenine göre “*Fakültede Arapça eğitiminde dil laboratuvarından istifade etme imkânımız vardır.*” önerisine eskiden kurulan fakülte öğrencileri ($\bar{x}=2.06$), yeni kurulan fakülte öğrencilerine göre ($\bar{x}=1.65$) daha yüksek düzeyde bir görüş bildirmişlerdir. Bunun nedeni, eski kurulan fakültelerin fiziksel ve teknolojik olarak kendilerini tamamlamaları etki etmiş olabilir.

Çalışma durumu değişkenine göre “*Arapça ders saatleri yeterlidir.*” önermesine çalışan öğrenciler ($\bar{x}=2.40$), çalışmayan öğrencilere göre ($\bar{x}=2.84$), daha düşük düzeyde bir görüş bildirmişlerdir. Bu durumun ortaya çıkmasında, çalışan öğrencilerin derslere iştiraklerinin az olması etki etmiş olabilir.

Arapça Kullanım Yeterliliği

Çalışmanın bu bölümünde öğrencilerin görüşlerine göre Arapça kullanımının yeterliliği belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 7. Arapça Kullanım Yeterliliği Anketine Yönelik Aritmetik Ortalama ve Frekanslar

K	SORULAR	Kesinlikle Katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum		\bar{X}	SS
		N	%	N	%	N	%	N	%	N	%		
K1	Arapça kolay bir dildir.	44	7.3	17 2	28.6	88	14.2	223	37.1	74	12.3	2.84	1.42
K2	Arapça dilini seviyorum ve bu dili öğrenmek istiyorum.	30 1	50.1	22 0	36.6	52	8.7	12	2.0	16	2.7	4.29	.90

K3	Öğrenciler Arapça dilini bilmenin önemi konusunda yeteri kadar bilinçlidir.	42	7.0	11 2	18.6	119	19.8	245	40.8	83	13.8	2.64	1.14
K4	Dinlediğim Arapça bir konuşmayı anlayabiliyorum.	5	.8	10 6	17.6	133	22.1	257	42.8	100	16.6	2.43	.99
K5	Günlük hayatta Arapçayı pratik olarak konuşabilmekteyim.	5	.8	35	5.8	82	13.6	276	45.9	203	33.8	1.94	.88
K6	Okuduğum Arapça bir metni sözlük yardımıyla anlayabiliyorum.	79	13.1	34 7	57.7	83	13.8	72	12.0	20	3.3	3.65	.96
K7	Tefsir, Hadis, Kelam, İslam Hukuku gibi temel derslerde Arapça metinleri okuyup anlayabiliyorum.	12	2.0	10 7	17.8	151	25.1	241	40.1	90	15.0	2.51	1.01
K8	Aldığım Arapça eğitimi sonunda Arapça temel kaynakları anlayabiliyorum.	15	2.5	87	14.5	132	22.0	265	44.1	102	17.0	2.41	1.01
K9	Düşüncelerimi Arapça yazı ile ifade edebiliyorum.	7	1.2	62	10.3	112	18.6	261	43.4	159	26.5	2.16	.97
K10	Öğrenciler internet üzerinden Arapça materyallere ulaşmak konusunda yeteri kadar bilinçlidir.	15	2.5	45	7.5	84	14.0	271	45.1	186	30.9	2.05	.98
K11	Mezun olduğumda Arapçayı başkalarına öğretebilirim.	29	4.8	91	15.1	172	28.6	186	30.9	123	20.5	2.52	1.11

Tablo 7’de Arapça kullanım yeterliliği anketine yönelik aritmetik ortalama ve frekanslar yer almaktadır.

Bu anketin birinci maddesinde yer alan “*Arapça kolay bir dildir.*” görüşüne katılmıyorum diyen öğrenci sayısı 223, kesinlikle katılmıyorum diyen öğrenci sayısı ise 74’dür. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 49.4’ü Arapçayı zor bir dil olarak nitelendirmektedirler. Bunun sebebi de öğretimde kullanılan metot eksikliği ve dilin öğrencilere sevdirilerek öğretilmemesi olabilir.

“*Arapça dilini seviyorum ve bu dili öğrenmek istiyorum.*” görüşüne kesinlikle katılıyorum diyen öğrenci sayısı 301, katılıyorum diyen öğrenci sayısı ise 220’dir. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 86.7’si Arapça dilini sevdiklerini ve öğrenmek istediklerini belirtmektedir. Bu bulgu, öğrencilerin büyük bir çoğunluğunun Arapçayı öğrenmek istediklerini göstermektedir. Bu da Arapça öğretimi açısından çok güzel bir bulgudur. Öğretim elemanlarının bu durumu iyi değerlendirmeleri gerekir.

“*Öğrenciler Arapça dilini bilmenin önemi konusunda yeteri kadar bilinçlidir.*” görüşüne katılmıyorum diyen öğrenci sayısı 245, kesinlikle katılmıyorum diyen öğrenci sayısı ise 83’dür. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 54.6’sı Arapça dilini bilmenin önemi konusunda yeteri kadar bilinçli olmadıklarını ifade etmektedirler. Bu durumda öğretim elemanlarının öğrencileri bilgilendirmeleri gerekmektedir. Bu konuda öğrencileri bilinçlendirmenin eğitime olumlu yönde katkı sağlayacağı kanaatindeyiz.

“*Dinlediğim Arapça bir konuşmayı anlayabiliyorum.*” görüşüne katılmıyorum diyen öğrenci sayısı 257, kesinlikle katılmıyorum diyen öğrenci sayısı ise 100’dür. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 59.4’ü dinlediği Arapça bir konuşmayı anlayamadıklarını ifade etmektedirler. Bu bulgu da Arapça öğretiminde dinleme ve anlama yönüne pek önem verilmediğini göstermektedir.

“*Günlük hayatta Arapçayı pratik olarak konuşabilmekteyim.*” görüşüne katılmıyorum diyen öğrenci sayısı 276, kesinlikle katılmıyorum diyen öğrenci sayısı ise 203’dür. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 79.7’si Arapçayı pratik olarak konuşamadığını ifade etmektedirler. Bu bulgu İlahiyat Fakültelerindeki Arapça eğitiminde pratik konuşmaya önem verilmediğini göstermektedir. Bu da Arapça eğitiminin eksik bir yönünü daha ortaya koymaktadır.

“*Okuduğum Arapça bir metni sözlük yardımıyla anlayabiliyorum.*” görüşüne katılıyorum diyen öğrenci sayısı 347, kesinlikle katılıyorum diyen öğrenci sayısı ise, 79’dur. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 70.8’i okuduğu Arapça bir metni sözlük yardımıyla anlayabildiklerini ifade etmektedirler. Bu bulgu Arapça öğretiminde daha fazla metin okuyup anlamaya önem verildiğini göstermektedir.

“*Tefsir, hadis, kelam, İslam hukuku gibi temel derslerde Arapça metinleri okuyup anlayabiliyorum.*” görüşüne katılmıyorum diyen öğrenci sayısı 241, kesinlikle katılmıyorum diyen öğrenci sayısı ise, 90’dır. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 55.1’i tefsir, hadis, kelam, İslam hukuku gibi temel derslerde Arapça metinleri okuyup anlayamadıklarını belirtmektedirler.

“*Aldığım Arapça eğitimi sonunda Arapça temel kaynakları anlayabiliyorum.*” görüşüne katılmıyorum diyen öğrenci sayısı 265, kesinlikle katılmıyorum diyen öğrenci sayısı ise, 102’dır. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 61.1’i gördüğü Arapça eğitimi sonunda Arapça temel kaynakları anlayamadıklarını ifade etmektedirler. Bu da Arapça eğitiminin yetersizliğini göstermektedir.

“*Düşüncelerimi Arapça yazı ile ifade edebiliyorum.*” görüşüne katılmıyorum diyen öğrenci sayısı 261, kesinlikle katılmıyorum diyen öğrenci sayısı ise, 159’dır. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 69.9’u düşüncelerini Arapça yazı ile ifade edemediklerini belirtmektedirler. Bu da Arapça eğitiminin yetersizliğini göstermektedir.

“*Öğrenciler internet üzerinden Arapça materyallere ulaşmak konusunda yeteri kadar bilinçlidir.*” görüşüne katılmıyorum diyen öğrenci sayısı 271, kesinlikle katılmıyorum diyen öğrenci sayısı ise, 186’dır. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 76’sı internet üzerinden Arapça materyallere ulaşmak konusunda yeteri kadar bilinçli olmadıklarını ifade etmektedirler. Bu konuda öğrencilerin bilinçlendirilmesi ve interneti kullanarak Arapça gazete, dergi, çizgi film ve çeşitli belgelere ulaşmalarının Arapça seviyelerinin artmasında faydalı olacağı kanaatindeyiz.

“Mezun olduğumda Arapçayı başkalarına öğretebilirim.” görüşüne katılmıyorum diyen öğrenci sayısı 186, kesinlikle katılmıyorum diyen öğrenci sayısı ise 123’dür. Bu maddeye verilen cevapların yüzdesine bakıldığında öğrencilerin % 51.4’ü mezun olduğunda Arapça dilini başkalarına öğretebilecek seviyede olmadıklarını ifade etmektedirler. Bu bulgu da Arapça eğitiminin yetersiz olduğu sonucuna götürmektedir.

Demografik Değişkenler Açısından Arapça Kullanım Yeterliliği

Tablo 8. Arapça Kullanım Yeterliliği Anketine Yönelik t Testi Sonuçları

Cinsiyet Değişkenine Göre Görüşlerin t Testi Sonuçları								
	Bayan (N=410; %68.2)		Erkek (N=191; %31.8)		t ve P		Levene Testi	
	\bar{x}	SS	\bar{x}	SS	t	P	F	P
1	2.75	1.51	3.03	1.19	-2.23	.02	.10	.742
3	2.58	1.08	2.75	1.24	-1.71	.08	6.80	.009*
4	2.29	.93	2.72	1.04	-4.99	.00	9.67	.002*
5	1.81	.79	2.19	.99	-5.00	.00	9.36	.002*
6	3.65	.99	3.65	.89	-.10	.92	4.52	.034*
7	2.40	.98	2.76	1.03	-4.13	.00*	1.41	.234
8	2.34	.97	2.55	1.07	-2.33	.02	5.29	.022*
9	2.10	.97	2.28	.96	-2.06	.03*	.66	.416
10	2.03	.93	2.09	1.08	-.66	.50	6.64	.010*
Homojen Dağılım Göstermeyen Maddelere Yönelik Mann-Whitney U Testi Sonuçları								
	Sıra Ortalaması		Sıra Ortalaması		Anlamlılık. Düz.		M.W.U.	
3	294.54		314.87		.162		36506.500	
4	279.51		347.13		.000*		30344.500	
5	280.88		344.18		.000*		30907.000	
6	301.27		300.41		.949		39042.500	
8	291.40		321.61		.036*		35218.000	
10	300.41		302.26		.896		38913.500	
Medeni Durum Değişkenine Göre Görüşlerin t Testi Sonuçları								
	Evli (N=23; %3.8)		Bekâr (N=578; %6.2)		t ve P Değerleri		Levene Testi	
	\bar{x}	SS	\bar{x}	SS	t	P	F	P
2	4.69	.47	4.27	.91	2.17	.03	5.71	.017*
Homojen Dağılım Göstermeyen Maddelere Yönelik Mann-Whitney U Testi Sonuçları								
	Sıra Ortalaması		Sıra Ortalaması		Anlamlılık. Düz.		M.W.U.	
2	371.72		298.19		.028*		5020.50	
Sınıf Değişkenine Göre Görüşlerin t Testi Sonuçları								
	1.-2. Sınıf (N=92;		3.-4. Sınıf (N=509;		t ve P		Levene Testi	
	\bar{x}	SS	\bar{x}	SS	t	P	F	P
3	2.69	1.02	2.63	1.16	.48	.626	4.69	.031*
6	4.01	.93	3.58	.95	3.90	.000	5.97	.015*
8	2.83	1.12	2.33	.97	4.42	.000*	2.49	.114
9	2.56	.98	2.09	.95	4.38	.000	4.05	.044*
10	2.25	1.15	2.01	.94	2.06	.039	12.48	.000*

11	3.19	1.02	2.40	1.09	6.41	.000	4.05	.044*
Homojen Dağılım Göstermeyen Maddelere Yönelik Mann-Whitney U Testi Sonuçları								
	Sıra Ortalaması		Sıra Ortalaması		Anlamlılık. Düz.		M.W.U.	
3	314.01		298.65		.414		22217.00	
6	366.36		289.19		.000*		17401.00	
9	371.80		288.20		.000*		16900.50	
10	324.11		296.82		.138		21287.50	
11	402.92		282.58		.000*		14037.00	
Fakülte Kategorisi Değişkenine Göre Görüşlerin t Testi Sonuçları								
	EİF (N=249; %41.4)		YİF(N=352; %58.6)		t ve P		Levene Testi	
	\bar{x}	SS	\bar{x}	SS	t	P	F	P
1	3.05	1.12	2.69	1.58	3.05	.002*	3.46	.06
3	2.79	1.12	2.53	1.14	2.70	.007*	.59	.44
4	2.53	.99	2.36	.98	2.11	.035*	.92	.33
5	1.97	.82	1.91	.92	.74	.458	5.69	.02*
6	3.66	.89	3.64	1.01	.18	.852	4.23	.04*
7	2.63	1.01	2.43	1.01	2.47	.014*	.25	.61
Homojen Dağılım Göstermeyen Maddelere Yönelik Mann-Whitney U Testi Sonuçları								
	Sıra Ortalaması		Sıra Ortalaması		Anlamlılık. Düz.		M.W.U.	
5	311.41		293.64		.183		41233.00	
6	298.12		303.04		.703		43107.50	
Çalışma Durumu Değişkenine Göre Görüşlerin t Testi Sonuçları								
	Evet (N=80; %13.13)		Hayır (N=521; %86.7)		t ve P		Levene Testi	
	\bar{x}	SS	\bar{x}	SS	t	P	F	P
9	2.01	.75	2.18	.99	1.491	.13	14.06	.00*
Homojen Dağılım Göstermeyen Maddelere Yönelik Mann-Whitney U Testi Sonuçları								
	Sıra Ortalaması		Sıra Ortalaması		Anlamlılık. Düz.		M.W.U.	
9	283.97		303.62		.31		19477.50	

P<.05*

Cinsiyet değişkenine göre “tefsir, hadis, kelam, İslam hukuku gibi temel derslerde Arapça metinleri okuyup anlayabiliyorum.” önermesine erkek öğrenciler (\bar{x} =2.76), kız öğrencilere göre (\bar{x} =2.40), daha yüksek düzeyde bir görüş bildirmişlerdir. Bu bulgunun nedeni, erkeklerde muhakeme yeteneğinin fazla olması, bayanlarda ise ezberleme ve konuşma yeteneğinin daha aktif olması olabilir.

Anketin dokuzuncu maddesinde yer alan “Düşüncelerimi Arapça yazı ile ifade edebiliyorum.” maddesine erkek öğrenciler (\bar{x} =2.28), kız öğrencilere göre (\bar{x} =2.10), daha yüksek düzeyde bir görüş ileri sürmüşlerdir. Bu bulgunun nedenini, erkeklerde

muhakeme, bayanlarda ise ezberleme ve konuşma yeteneğinin daha aktif olması oluşturabilir.

“*Dinlediğim Arapça bir konuşmayı anlayabiliyorum.*” maddesine erkek öğrenciler (Sıra Ort.= 347.13), kız öğrencilere göre (Sıra Ort.= 279.51) daha yüksek düzeyde katılmışlardır. Bu durum, dinleme yeteneğinin erkeklerde daha aktif olmasından kaynaklanabilir.

Anketin sekizinci maddesinde yer alan “*Aldığım Arapça eğitimi sonunda Arapça temel kaynakları anlayabiliyorum.*” önermesine erkek öğrenciler (Sıra Ort.= 321.61), kız öğrencilere göre (Sıra Ort.= 291.40) daha yüksek düzeyde bir görüş bildirmişlerdir. Bu bulgunun nedeni erkeklerde muhakeme yeteneğinin fazla olması bayanlarda ise ezberleme ve konuşma yeteneğinin daha aktif olması olabilir.

Medeni durum değişkenine göre “*Arapça dilini seviyorum ve bu dili öğrenmek istiyorum.*” önermesine evli katılımcılar (Sıra Ort.= 371.72), bekâr katılımcılara göre (Sıra Ort.= 298.19) daha yüksek düzeyde bir görüş bildirmişlerdir. Bu bulgunun nedeni, evli olan öğrencilerin genellikle hayata atılmış olmaları nedeniyle daha mutedil düşünmeleri olabilir.

Sınıf değişkenine göre “*Aldığım Arapça eğitimi sonunda Arapça temel kaynakları anlayabiliyorum.*” önermesine 1. ve 2.sınıf öğrencileri ($\bar{x}=2.83$), 3. ve 4.sınıf öğrencilerine göre ($\bar{x}=2.33$), daha yüksek düzeyde katılmışlardır. Böyle bir bulgunun elde edilmesinde, 1. ve 2.sınıflardaki öğrencilerin Arapça bilgilerinin daha taze diğerlerinin ise kısmen unutmuş olmalarından kaynaklanabilir.

“*Okuduğum Arapça bir metni sözlük yardımıyla anlayabiliyorum.*” önermesine 1. ve 2.sınıf öğrencileri (Sıra Ort.= 366.36), 3. ve 4.sınıf öğrencilerine göre (Sıra Ort.= 289.19); “*Düşüncelerimi Arapça yazı ile ifade edebiliyorum.*” önermesine 1. ve 2.sınıf öğrencileri (Sıra Ort.= 371.80), 3. ve 4.sınıf öğrencilerine göre (Sıra Ort.= 288.20) daha yüksek düzeyde bir görüş bildirmişlerdir. Böyle bir bulgunun elde edilmesinde, 1. ve 2.sınıflardaki öğrencilerin Arapça bilgilerinin daha taze diğerlerinin ise kısmen unutmuş olmalarından kaynaklanabilir.

Anketin on birinci maddesinde yer alan “*Mezun olduğumda Arapçayı başkalarına öğretebilirim.*” önermesine 1. ve 2.sınıf öğrencileri (Sıra Ort.= 402.92), 3. ve 4.sınıf öğrencilerine göre (Sıra Ort.= 282.58) daha yüksek düzeyde bir görüş bildirmişlerdir. Bunun nedeni taze bilgilerin insana daha fazla güven telkin etmesinden dolayı olabilir. Çünkü daha önce de belirttiğimiz gibi Arapça dersleri 1. ve 2.sınıflarda daha yoğundur.

Fakülte kategorisi değişkenine göre “*Arapça kolay bir dildir.*” önermesine eski fakülte öğrencileri ($\bar{x}=3.05$), yeni kurulan fakülte öğrencilerine göre ($\bar{x}=2.69$); “*Öğrenciler Arapça dilini bilmenin önemi konusunda yeteri kadar bilinçlidir.*” önermesine eski fakülte öğrencileri ($\bar{x}=2.79$), yeni kurulan fakülte öğrencilerine göre ($\bar{x}=2.53$) ve “*Dinlediğim Arapça bir konuşmayı anlayabiliyorum.*” önermesine eski fakülte öğrencileri ($\bar{x}=2.53$), yeni kurulan fakülte öğrencilerine göre ($\bar{x}=2.36$), daha

yüksek düzeyde bir görüş bildirmişlerdir. Bu bulguların ortaya çıkma nedeni, eski fakültelerin yeni fakültele göre kurumlaşmasını tamamlama ve kurumsal bir kimlik kazanma olgularıyla açıklanabilir.

“Tefsir, hadis, kelam, İslam hukuku gibi temel derslerde Arapça metinleri okuyup anlayabiliyorum.” önermesine eski fakülte öğrencileri ($\bar{x}=2.64$), yeni kurulan fakülte öğrencilerine göre ($\bar{x}=2.43$) yüksek düzeyde görüş bildirmişlerdir. Bu durum, eski fakültelerde öğretim elemanlarının yeterli olması ve öğretim seviyesinin daha yüksek olması etki etmiş olabilir.

Sonuçlar

Bu bölümde çalışmanın amaçları doğrultusunda ulaşılan sonuçlar maddeler halinde ele alınmıştır.

- ✓ İlahiyat Fakültelerinde Arapça ders saatinin yetersiz olduğu tespit edilmiştir.
- ✓ Yurt dışında akademik amaçla bulunan öğretim elemanı sayısının düşük olduğu tespit edilmiştir.
- ✓ Fakültelerde dört yıl eğitim-öğretim süresince Arapça dersinin okutulmasına devam edilmesi gerektiği ortaya çıkmıştır.
- ✓ Bazı fakültelerde başlatılan Arapça hazırlık sınıfı uygulaması 2010-2011 eğitim öğretim döneminden itibaren zorunlu olarak bütün fakültelerde başlatılacaktır.
- ✓ İlahiyat Fakültelerinde özellikle tefsir, hadis, kelam, fıkıh, İslam tarihi ve Mezhepler tarihi gibi derslerde kısmen de olsa Arapça metin okutulması gerektiği görüşü ortaya çıkmıştır. Nitekim 4.12.2008 tarihli ve 27074 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Yükseköğretim Kurumlarında Yabancı Dil Öğretimi ve Yabancı Dille Öğretim Yapılmasında Uyulacak Esaslara İlişkin Yönetmeliğin 7.maddesi gereğince zorunlu ve seçmeli dersler % 30 Arapça olarak işlenmesi gerekmektedir.
- ✓ Fakültelerde Arapça öğretiminin temel amaçları arasında; öğrencilerin temel referans kaynaklara ulaşmalarını sağlamak, Arapça konuşmayı dinleyip anlayabilen, pratik konuşabilen, Arapça okuduğunu anlayan ve düşüncelerini yazabilecek düzeyde bir öğrenci yetiştirmek, ihtiyaç duydukları dini bilgileri, başkalarına ihtiyaç duymadan öğrenmelerine imkân tanımak ve öğrencilerin akademik açıdan başarılı olmalarına olanak sağlamak vb. yer almıştır.
- ✓ Arapça öğretim elemanları Arapçayı öğretirken çoğunlukla; Arapça nahiv ve sarf kaidelerinin ezberletilmesi ve Arapça metinlerde uygulanması ve pratik konuşma ile başlayan ileriki safhalarda kaidelere girilen modern metodu kullandıkları ortaya çıkmıştır.
- ✓ İlahiyat fakültelerinde ortak bir Arapça öğretim seti kullanılmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

✓ Öğretim elamanlarının görüşleri doğrultusunda Arapça öğretiminde karşılaşılan temel sorunlar arasında; Arapça ders kredilerinin yetersiz ve sınıfların kalabalık olduğu, seviye grubu oluşturulmadan derslerin verildiği görülmüştür. Ayrıca Arapça derslerinin kaide (nahiv ve sarf) ağırlıklı olması dolayısıyla öğrencilerin kaideye boğuldukları ve bu durumun öğrencilerin “*Arapça zor bir dil*” diye tanımladıkları, bu nedenle de bu dili öğrenmekten nefret eder bir duruma geldikleri ve Arapçadan korktukları tespit edilmiştir. Bunların yanı sıra eğitim-öğretimde teknolojik imkânların yetersiz olduğu, öğretim elemanlarının dil becerilerini geliştirecek imkânlarının ve İlahiyat Fakülteleri için hazırlanmış kapsamlı bir müfredat programının olmadığı, okutulan veya takip edilen ders kitapları konusunda fakülteler arasında bir birliğin bulunmadığı, Arapça branşında yetişmiş öğretim üyesi sayısının az olduğu ve öğrencilerin Arapça diline ilgisiz olduğu sonucuna varılmıştır.

✓ Öğrencilerin görüşleri doğrultusunda Arapça öğretiminde karşılaşılan temel sorunlar arasında; öğrencilerin Arapçayı zor bir dil olarak gördükleri, Arapça dilini bilmenin önemi konusunda yeteri kadar bilinçli olmadıkları tespit edilmiştir. Ayrıca fakültelerdeki Arapça öğretimini yetersiz gördükleri, Arapça ders kitaplarının seviyelerine uygun bulmadıkları, Arapça öğretimiyle ilgili yardımcı ve görsel materyallerin (kitap, dergi, hikâye vs.) ve dil laboratuvarının olmadığı ortaya çıkmıştır. Bunların yanı sıra Fakültelerde Arapça öğretiminin gramer ağırlıklı olarak yapıldığı, metin okuyup anlama yönüne ağırlık verildiği, dinleme-anlama, konuşma, yazma becerilerine fazla önem verilmediği görülmüştür.

✓ Öğrenciler ayrıca, aldıkları Arapça öğretimi ile Arapça dilini başkalarına öğretebilecek seviyede olmadıklarını düşündükleri ve İlahiyat Fakültesi eğitimi boyunca görmüş oldukları Arapça eğitime rağmen Arapçayı istenilen seviyede öğrenemediklerini belirttikleri ve bu durumun başlıca sebepleri arasında öğretimde kullanılan metodun uygun olmaması, öğrencinin ders çalışmaması ve Arapçaya ilgisizliği, okutulan kitapların uygun olmaması ile bazı öğretim elemanlarının bilgiyi öğretme yetenekleri açısından kısmen yetersizliği gibi sebepleri gösterdikleri belirlenmiştir.

✓ İlahiyat Fakülteleri birinci ve ikinci sınıflarda Arapça dersi üçüncü ve dördüncü sınıflara göre daha yoğun olduğu ve bu durumun üçüncü ve dördüncü sınıflarda öğrenim gören öğrencilerin Arapçadan kopmalarına sebep olduğu ortaya çıkmıştır.

✓ Bu sonuçlara ilaveten öğrencilerin büyük bir kısmının Arapçaya hâkimiyet açısından öğretim elemanlarını yeterli buldukları ile öğrencilerin Arapça dilini sevdikleri ve öğrenmek istedikleri olumlu sonuç da ortaya çıkmıştır.

Öneriler

Elde edilen sonuçlar doğrultusunda şu öneri ve teklifler geliştirilmiştir:

1. Öğrencilere Arapça dili sevdirmeli, Arapça dilini iyi bir şekilde öğrendikleri zaman neler kazanacakları açık bir şekilde anlatılmalı ve varılmak istenen hedef belirtilmelidir.

2. İlahiyat Fakültelerinde zorunlu hazırlık sınıfı uygulaması Arapçanın daha iyi öğretilmesi açısından faydalı olacaktır. Ancak hazırlık sınıflarında Arapça öğretiminde kullanılacak Arapça öğretim seti ve yöntemi titizlikle tespit edilmeli ve bu konuda fakülteler arasında bir birlikteliğin sağlanması gerekmektedir.

3. İlahiyat Fakültelerinde Arapçanın daha iyi öğretilmesi için Arapça hazırlık sınıfında çağımızdaki dil öğretim yöntem ve teknikleri de dikkate alınarak yeni bir Arapça öğretim metodu geliştirilmesine ihtiyaç vardır.

4. Fakülte'deki dört yıllık eğitim süresinde Arapça dersi devam etmelidir. Dolayısıyla Arapça programının yeniden gözden geçirilmesi faydalı olur. Bulgularda da yer aldığı gibi, hazırlık sınıfında haftada 25 saat, dört yıl boyunca da 2 kredilik Arapça dersi konması uygun olur kanaatindeyiz.

5. Dil eğitiminde teknolojik imkânların kullanılması da eğitimin kalitesinin artırılmasında önemli bir faktördür. Dolayısıyla Arapça öğretiminde öğretim elemanlarının teknolojik imkânlardan istifade etmeleri için fakülte idarelerinin gereken hazırlıkları yapmalarının uygun olacağı kanaatindeyiz.

6. Arapça eğitiminde bilgi alışverişi ve tecrübelerin paylaşımı için gerek Arap ülkelerindeki üniversitelerle gerekse dünyanın çeşitli yerlerindeki Arapça Eğitim Merkezleriyle irtibat kurularak akademik amaçlı yurt dışına daha fazla öğretim elemanı gönderilmelidir. Nitekim bazı İlahiyat Fakülteleri, hazırlık sınıfında öğrencilerini Arap ülkelerine gönderirken bazıları da Arapça öğretiminde istifade etmek üzere Arap Ülkelerinden öğretim elemanı getirme yoluna gitmektedirler.

7. Arapça öğretiminde kaide ağırlıklı bir metodun uygulanması tercih edilen bir metod değildir. Çünkü böyle bir metod öğrencilerin Arapçadan nefret etmelerine ve ümitsizliğe kapılıp dili öğrenmeyi terk etmelerine sebep olmaktadır. İlahiyat Fakültelerinin her birinde Arapça öğretiminde farklı metotlar ve farklı Arapça öğretim setleri kullanılmaktadır. Bu konuda fakülteler arasında bir birliktelik söz konusu olmadığı gibi aynı fakülte'deki Arapça öğretim elemanları arasında da bir birliktelik görülmemektedir. Bu durum çağımızdaki dil öğretim yöntem ve teknikleri de dikkate alınarak yeni bir Arapça öğretim metodu geliştirilmesine ihtiyaç olduğunu ortaya koymaktadır. Arapça öğretiminde pratik konuşma ile başlayan ileriki safhalarda kaidelere girilen modern metodun tercih edilmesi daha uygun olabilir.

8. Arapça öğretimi sadece gramer kaidelerini ezberletmek, Arapça bir metni düzgün okumak ve okuduğunu anlamaktan ibaret değildir. Bilindiği üzere modern dünyada dil öğretimi dört temel dil becerisini (dinleme-anlama, konuşma, okuma ve yazma) geliştirmek üzere yapılmaktadır. O halde İlahiyat Fakültelerinde de Arapça eğitimi sadece gramer kaidelerini ezberletmekten çıkarılıp dilin, dinleme-anlama, konuşma, okuma ve yazma gibi diğer becerileri de kapsayacak bir seviyeye getirilmesi gerekir.

9. Arapça dersinin öğretildiği sınıflarda öğrenci sayısı mümkün mertebe az tutulmalı bu sayının 20'yi aşmaması sağlanmalı, mümkünse sınıflar seviye gruplarına göre oluşturulmalıdır.

10. Arapça dilbilgisi kaidelerini öğrencilere sevdirecek öğretilecek basit ve modern kitaplar hazırlanması gerekir.

11. Arapça dersleri cazip hale getirilmeli, derse canlılık getiren ilgi çekici, yararlı ve herkesin katılmaktan hoşlanacağı; İslam tarihi ile ilgili fasih Arapça ile hazırlanmış çeşitli filmlerin seyrettirilmesi, yabancı dilde oynanacak oyunlar gibi etkinlikler yapılmalıdır. Böylece öğrenci derslerde öğrenmiş olduğu Arapça pratik konuşma kalıplarını da uygulama imkânı bulacaktır.

12. Pratik Fasih Arapçayı öğrencilere öğretebilecek, Arapça eğitimini verebilecek genç öğretim elemanları yetiştirilmesi gerekir.

13. Mevcut öğretim elemanlarının kendilerini geliştirmeleri için münavebeli olarak yurtiçi-yurtdışındaki çeşitli dil eğitim ve öğretim merkezlerine gönderilerek, bir gözlemci ve araştırmacı kimliğiyle oradaki öğretim sistemini müşahade etmeleri sağlanarak böylece kendilerini geliştirmelerine yardımcı olunmalıdır.

14. Her ne kadar birkaç İlahiyat Fakültesinde modern tekniğin getirdiği imkânlar kısmi olarak kullanılıyor olsa da çoğu fakültede modern araç gereçlerden istifade edilmeksizin sadece kitaba dayalı gramer kaideleri ezberletme ağırlıklı yöntemlerle Arapça öğretiminin yürütülmeye çalışıldığı tespit edilmiştir. Bu durum İlahiyat Fakültelerinde Arapça öğretiminin istenilen seviyede olmamasının sebeplerinden birini teşkil etmektedir. O halde İlahiyat Fakültelerinde Arapça öğretimi yapılırken dil laboratuvarında TV-video, bilgisayar-internet, tepegöz, teyp, VCD Player, CD'ler gibi modern araç ve gereçlerden azami şekilde yararlanılması gerekir. Öğretim elemanlarının teknik imkânlardan istifade etmeleri için fakülte idarelerinin gereken hazırlığı yapmaları uygun olur kanaatindeyiz.

15. İlahiyat Fakültesi öğrencisinin seviyesine uygun, istifade edebilecekleri (tefsir, hadis, fıkıh, kelam, tasavvuf, İslam tarihi ve mezhepler tarihi gibi alanlarla ilgili) Arapça dini çağdaş metinlerden oluşan kitaplar hazırlanmalıdır.

16. Yukarıda bahsettiğimiz tefsir, hadis, fıkıh, kelam, tasavvuf, İslam tarihi ve mezhepler tarihi gibi meslek derslerinde öğrencilere o alanlarla ilgili Arapça ilmi metinler okutulurken hem öğrencinin Arapça dersinde öğrendiği nahiv ve sarf bilgilerinin uygulanmasına yardımcı olunmalı hem de öğrendiği Arapçayı geliştirmesi sağlanmalıdır.

17. Öğrencilerin Arapçadan kopmamaları için bu dersin İlahiyat Fakülteleri lisans programlarının üçüncü ve dördüncü sınıf ders programlarında da yer alması sağlanmalıdır.

18. Maalesef son 6-7 yıldır İlahiyat Fakültesi öğrencisi mezun olunca direkt olarak öğretmen olamamakta ve başka kurumlarda da iş imkânı bulamamaktadır. Dolayısıyla bu durum öğrencinin öğrenim hayatına da etki etmektedir. Öğrencilerde gerek Arapça

gerekse diğer derslere karşı bir soğukluk ve isteksizlik mevcuttur. O halde öğrencinin önüne ulaşması gereken bir ilmi yüksek gayenin konması gerekir ki öğrenciler o hedefe ulaşmak için kendisinde bir itici güç bulabilsin.

Genel bir değerlendirmede bulunmak gerekirse; İlahiyat Fakültelerindeki Arapça öğretimi gözden geçirilmeli, gelişmiş ülkelerde dil öğretiminde esas alınan, dinleme-anlama, konuşma, okuma ve yazma metoduyla, bu alanda kabul edilmiş en uygun zaman dilimi içinde ve dil öğretimi için gerekli ders saati kredisiyle Arapça öğretimi gerçekleştirilmelidir. Her şeyden önce öğrencilerimize Arapça dilini sevdirmemiz gerekir. Çünkü insan sevmediği, istemediği ve faydasına inanmadığı bir dili öğrenmede başarılı olması mümkün değildir. O halde ilk yapılacak iş öğrencilerimize Arapça dilini sevdirmek ve bu dili öğrendiklerinde neler kazanacaklarını ve ilerdeki meslek hayatlarında bu dili nasıl kullanacaklarını onlara anlaşılır bir dille anlatıp onları Arapça öğrenmeye istekli ve şevkli bir hale getirmemiz gerekir. Bu fakültelerde uygulanan klasik Arapça öğretim metotları terk edilip, bunların yerine öğrencilerin somut öğrenmelerine ve öğrendikleri bilgileri kullanmalarına imkân tanıyan öğrenci merkezli öğretim yöntem ve tekniklerinin kullanılmasına ağırlık verilmelidir.

Kaynakça

- Abdulkadiroğlu, A. (1998). "Arapça Eğitimi-Öğretimi Konusunda Genel Bir Bakış ve Türkiye'de Arapça Eğitimi – Öğretimi Meselesi". *G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Ankara.
- Açık, K. (2002). *Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kadar Arapça Öğretimi*. (Basılmamış Doktora Tezi), İstanbul: M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Altun, A. "İmam Hatip Liselerinde Arapça Eğitimi", (27.07.1994 tarihli *Zaman Gazetesi*) s.8.
- Arslan, A. T. (1999). "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Kadar Arapça Öğretimi". *XIII. Türk Tarih Kongresi Tebliğleri*, Ankara.
- Arslan, A. T. (1992). *İmam Birgivi ve Arapça Tedrisatındaki Yeri*, İstanbul.
- Atay, H, (1983). *Osmanlılarda Yüksek Din Eğitimi*, İstanbul.
- Aydın, M. Z. (2000). *Arapçayı Nasıl Öğretelim, Din Öğretiminde Yeni Yaklaşımlar*, İstanbul: Milli Eğitim Basımevi.
- Ayhan, H. (1999). *Türkiye'de Din Eğitimi*, İstanbul: Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Vakfı Yayınları.
- Balcı, A. (2004). *Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntem, Teknik ve İlkeleri*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Baltacı, C. (1976). *XV-XVI. Asırlarda Osmanlı Medreseleri*, İstanbul.
- Bilge, M. (1984). *İlk Osmanlı Medreseleri*, İstanbul.

- Bostancı, A. (2005). “İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Kullanılan Ders Kitapları ve Diğer Araç-Gereçlerin Tespit ve Analizi”, *S.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 11, 6-29.
- Büyüköztürk, Ş. (2007). *Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi El Kitabı*, Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Cebeci, S. (1999). “Cumhuriyet Döneminde Yüksek Din Öğretimi”, *A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi*, (Özel Sayı), ss.227-229-232.
- Civelek, Y. (1998). “Türkiye’de Arapça Öğretimine Dair Teklifler –Riyad Arap Dil Enstitüsü Örneği-”, *İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 2(2), Van.
- Demircan, Ö. (1988). *Dünden Bugüne Türkiye’de Yabancı Dil*, İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Demirel, Ö. (1993). *Yabancı Dil Öğretimi, İlkeler Yöntemler Teknikler* (3. Baskı), Ankara: Usem Yayınları.
- En-Naka, M. (tsz.) *Ta’limu’l-Arabiyye Li’n-Natikin bilüğatin Uhra*, Ümmü’l-Kura Üniversitesi Yayınları.
- Er, H. (1993). *İstanbul Darulfünun İlahiyat Fakültesi Mecmuası Hoca ve Yazarları*, İstanbul.
- Erden, M. (1993). *Eğitimde Program Değerlendirme*, Ankara: Pegem Yayınları.
- Ergin, O. (1977). *Türk Maarif Tarihi*, İstanbul.
- Fazlıoğlu, Ş. (2003). “Manzûme fi Tertîbi’l-Kutub fi’l’Ulûm ve Osmanlı Medreselerindeki Ders Kitapları”, *Değerler Eğitimi Dergisi*, Sayı: 1, Ocak.
- Gül, A. (1997). *Osmanlı Medreselerinde Eğitim-Öğretim ve Bunların Arasında Dâru’l-Hadislerin Yeri*, Ankara.
- http://www.yok.gov.tr/universiteler/uni_web.htm (09.03.2009)
- İşler, E. “İmam-Hatip Liselerinde Arapça Eğitimi Üzerine”, 06.06.1992 tarihli *Zaman Gazetesi*.
- İzgi, C. (1997). *Osmanlı Medreselerinde İlim*, İstanbul.
- Karaca, M. (2000). *Türkiye’de Yükseköğretim Kurumlarında Arapça Öğretimi*. (İlahiyat Fakülteleri Örneği), (Basılmamış Doktora tezi), Bursa.
- Karasar, N. (1994). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*, Ankara: 3A Araştırma Eğitim Dan. Ltd.
- Karataş, Y. (2001). *Türkiye’de Arapça Öğretimi Açısından “el-Arabiyyetu lil-hayât” Ders Kitabının Değerlendirilmesi*. (Basılmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara: Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Kostaş, M. (1999). “Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dünü Bugünü”, *A.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* (Özel Sayı), ss.144-151.

- Maksutoğlu, M. ve Cebeci, S. (1986). *Arapça Öğretiminde Rehber Kitap*, İstanbul.
- Milli Eğitim Bakanlığı Talim ve Terbiye Kurulu 10.05.1999 tarih ve 39 sayılı kararı.
- Muhtar, C. (1989). “İslamî Araştırmalara Etkisi Açısından Arapça Öğretiminde Görülen Aksaklıklar”, *Günümüz Din Bilimleri Araştırmaları ve Problemleri Sempozyumu*. Samsun.
- Özdemir, A. (2004). “Arap Dili ve Belagati İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminin Gerekliği, Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, *Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, 10.
- Sa'di M. B. ve Fethi A. Y. (1983). *el-Kitabü'l-Esası fi talimi'l-lugati'l-Arabiyye li gayri'n-Natikine biha*, Tunus.
- Soysaldı, M. “Müşkilatü ta'limi'l-lugati'l-Arabiyye li gayri'n-natikine biha fi külliyyati'l-ilahiyat bi Türkiye”, Suriye'de 9-10 Nisan 2007'de Dımaşcus University, Külliyyetü'l-Adab tarafından tertiplenen “el-Lugatü'l-Arabiyyetü ve Tehaddiyatü'l-Muasıra” adlı uluslar arası sempozyumda tebliğ olarak sunulmuştur.
- Soysaldı, M. “Türkiye İlahiyat Fakültelerinde Arapça Öğretiminde Karşılaşılan Problemler ve Bunların Çözüm Yolları”, Azerbaycan Bakü İlnde 1-2 Mayıs 2008 tarihlerinde Kafkas Üniversitesi, Mısır Arap Elçiliği ve Mısır Medeniyet Merkezi tarafından tertiplenen “Arap Olmayanlara Arap Dilinin Tedrisi Meselesine Muasır Bakış”, adlı uluslar arası sempozyumda tebliğ olarak sunulmuştur.
- Timurtaş, A. (1996). “Molla Muhammed Zivingi ve Arapça Öğretme Yöntemi”, *Uluslararası Siirt Sempozyumu*.
- Uzunçarşılı, İ. H. (1988). *Osmanlı Devletinin İlmiye Teşkilatı*, Ankara.
- Uzunoğlu, M. V. (2003). “Türkiye’de Arap Dili Alanında Yapılan Yüksek Lisans ve Doktora Tezleri”, *Nişa*, Yıl: 3, Sayı: 8.
- Variş, F. ve Gürkan, T. (1992). “Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Programlarının Değerlendirilmesi”, *Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 25(2), Ankara.